ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԱ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26, 1908 ԹԻՒ 52

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Հ. Ք. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Ն. Մ. ԱԼԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Բողոքական յեղափոխութիւնը

Բարոյական դաստիարակութեան համաժողով

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Որդեկորոյս մայր մը

Դեմոսթենէսի յանդիմանութիւնը

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Անվերադարձ (ոտանաւոր) Գ. Յ. ԿԻՒԼԵԱՆ

Հայ կեանքը Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

1809 տարուոյ Աւետաբերի ցանկը

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Ց. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՅԻՆՁԱՆՁԱՐԱՐ ԵՕԳՈՒՏՈՒ

اوه‌دار هفته‌لق غزته — دد سعادتده باسیل هاوسده

ԱՒԵՏԱԲԵՐ
ՇԱԲԱԹԱԲԵՐԹ
ՀԱՅԵՐԷՆ, ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
(Ա Ն Կ Ե Լ Ի Ա Ֆ Օ Ր Ո Ս)
ՅՈՒՆԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Խմբագիրներ Հ. Մ. Ալէն
Հ. Ս. Պարնըմ
Ց. Գ. Գրիգորեան
Պայպըր Հասւս, Ըթամպուլ
կ. պոլիս, Թուրքիա

THE AVEDAPER
(ANGELIAPHOROS)
A WEEKLY PAPER
PUBLISHED IN
ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND GRECO-TURKISH
EDITORS H. M. ALLEN
H. S BARNUM
H. K. KRIKORIAN
Offices: American Bible House
Stamboul, Cons/ple, Turkey

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ
Տարեկ. բժնեգին 40 դ.
Ամերիկայի հմր 2 Տոլ.
Անգղիոյ ,, 8 շ.ին
Ուրիշ երկիներու ,, 10 ֆր.
Զեռքէ հասը 80 փարա
Տանուցման գիները չափաւոր

TERMS
An. Subscrip. Ps. 40
U. S. A. $ 2
England Shils. 8
Other countries Frs. 10
Single Copy 30 Paras
Advertising rates on application

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ա.-ԵԿԵԲԵԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՐԵԲԱԽՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ ԻՐ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՉԵՐՄ ՓԱՓԱՔԸՆ ԳՈՀԱՑՈՒՄ ՏԱԼՈՒ՝ ԾԱՆՈՒՑԱՆԵԼՈՎ ԹԷ ՉԱՐԱԹԱԿԱՆ ԻՐ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵՆԷՆ ԶԱՏ ՉՈՐՍ ԵՐԵՍ ԼՈՒՐԻ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ՄԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԷ ԱՄԷՆ ԵՔԵՂՇԱԲԹԻ ԱՌԱՒՕՏ։ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՆ ԱՅՍ ԿԵՐՊՈՎ ԱՄԷՆ ՇԱԲԹՈՒ ԳՈՒՆԷ ՈՒԹ ԵՐԵՍ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԱՐԱԳԱՔԻՆ ԼՈՒՐ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՆ։ Ա.ՅՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐը՝ ՈՐ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԹՂԹԱՒԱՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ, ԱՅՍ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾԸ ՊԻՏԻ ՀԱՒԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ, ԻՍԿ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹԸ ԵՐԿՐՈՐԴՈՎ։ Ա.ՅՍ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐ ԳՈՐԾ ՊԻՏԻ ԴՐՈՒԻ ՆՈՅ.Ի ԱՌԱՋԻՆ ՇԱԲԹՈՒՆ (Ն. Տ.)։

Ա.-ԵԿԵԲԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԴԻՆԸ 1909 ՓՆՎ. 1ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ 30է 40 ԴԱՀ.Ի ՊԻՏԻ ԲԱՐՁՐԱՆԱՅ։ ՄԻԱՆՈՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ԱՅԺՄԸ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ ԱԵԼԻ ԲԱՆ ՄԸ ՊԻՏԻ ՉՎՃԱՐԵՆ ՆՈՅ. Ի ԴԵԿ. ԱՄԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ։ ՍԱԿԱՅՆ, ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ ՔԱՋԱԼԵՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ԱՅԺՄԷՆ 40 ԴԱՀ. ՎՃԱՐՈՂՆԵԳՈՒՆ Ա.-ԵԿԵԲԵԸ ԱԼ, ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԱԼ, ՊԻՏԻ ՂՐԿՈՒԻ ՆՈՅ.Ի ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՐԱՐԵՆ ՄԻՆՉԵ 1909 ԴԵԿ.Ի ՎԱԽՃԱՆԸ։

ՈՐՈՎՀԵՒԱՆ ԱՅՍ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾԻ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹԵՐԹԻՆ ՕՐԸՍԱՕՐԵԱԿԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄԸ Ա.-ԵԿԵԲԵԻ ՀՐՋԱՐԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒՄԷՆ ԿԱԽԵԱԼ ԵՆ, ԱՆՈՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԷՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԷՆ ՀԵՐՄԱՊԷՍ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲՈԼՈՐ ԿԱՐԵԼԻՆ ԸՆԵԼ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ՂԺԱԼԱՊԷՍ ԱԵԼՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ։

1909Ի ՊԱՏԻ ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅՑԻՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀԱՀԵԿԱՆ ԲԱՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՂ ՔԱՐԱԵՐ ՊԻՏԻ ՂՐԿՈՒԻՆ ԴԵԿ. Ւ.ԻՆ՝ ՑՐՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՄԷՆ ԱՅՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ԴԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՈՐ ԾԱՆՕԹ Է Ա.-ԵԿԵԲԵ։

☞ Ադրաստահմանի համար բաժանորդագրի փոխոխութիւնները տեսնել վերը։

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՏԱՐԵԳԼԽԻ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔԻ ԵՕԹՆԵԱԿ

Յունուար 3—9 (Ն. Տ.)

1909

"Ամէն անոնց, որոնք ամէն տեղ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի անունը կը կանչեն, ի. րենցը ու մերը։"

Սիրելի եղբարք, Աղամէ այն մի Մարմինին, որ Մէկ Հոգւոյն միջոցն է։

Ահա դարձեալ կ'անցնի տարի մը և ծնաւ տարի մը, և մենք նորէն կը հրաւիրենք ձեզ աղօթքի։

Ջերմապէս կը հրաւիրենք ձեզ 1909 ի սկզբոյ առաջին շաբաթը (Յունվ. 3—9) նուի. րել միաբան, գործակցական, որոշ, հաւատքով և ակնկալութեամբ լի աղօթք մատուցա. նելու անոնց հետ որոնք կը ճանչնան զԱյն որ կը լսէ և կը պատասխանէ։

Կ'աղաչենք ձեզի, ուր որ այս հրաւէրը կը հասնի, Ջանալ և, եթէ հարկը պահանջէ, զոհաբերութիւններ ալ ընել այն սուրբ նպատակին համար որ միանգամայն այնքան աղնուո. րէն գործնական է։ Կ'աղաչենք ձեզի ներկայ գանուիլ, երբ որ կարող էք, մանաւոր նպա. տակաւ գումարուած ժողովներու, բայց ի Աստուծոյ եկեղեցւոյն կանոնաւոր երկրպագութեան ժամանակներէն։ Կ'աղաչենք որ ձեզմէ իւրաքանչիւր անհատ իր կարողութեան չափով այդ ժողովները ընէ իրապէս հոգևոր ոյժ, այս առթիւ նպաստելով հաւատքի, յուսոյ և սիրոյ իր յօժարակամ նուէրովը, պատրաստելով իր սիրտն և միտքը, իր խոնարհ ոգւով և բարեպաշ. տական երկիւղածութեամբ, առանձին մտածութեամբ և աղօթքով ծագում առած իր զգա. ցումով՝ նկատմամբ եկեղեցւոյ և աշխարհի կարօտութիւններուն ահագին ճնշման, մեր Հօր, Փրկչին և Սրբացուցչին, ճշմարտութեան և չնորհաց մի Աստուծոյն, իրականութեան, սիրոյն, յօժարակամ և ամենակարող զօրութեան։

Ուրեմն, եղբայրներ, աղօթենք։ Թող Աղօթքի սոյն Եօթնեակը, որ պէտք է սկսի ա. ղօթող կեանքի մը տարուան մէջ, գործածուի ամբողջովին մեր Աստուծոյն և անոր գործին, այն ապահովութեամբ թէ ան կ'ունկնդրէ և կը սիրէ։

Ջերդ, Սիրելի եղբարք, Մեր Տէրոջ Յիսուս Քրիստոսի սիրով,

(Ստորագրութիւնք զանազան երկիրներու Աւետ. Պաշտօնեից)

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՒ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԱՂՕԹՔԻ ՀԱՄԱՐ ԹԵԼԱԴՐՈՒԱԾ ՆԻՒԹԵՐ

ԿԻՐԱԿԻ, Յունվ. 3ԷՆ ՄԻՆՉ ՇԱԲԱԹ, Յունվ. 9, 1909

ԿԻՐԱԿԻ. Յունվ. 3. ՔԱՐՈԶՆԵՐ ԵՒ ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ.

"Ահա ամէն բաները նոր կ'ընեմ։" Յայտ. ԻԱ. 5։ "Յիսուսի՝ որ նոր ուխտին միջնորդն է։" Եբր. ԺԲ. 24։ "Եթէ մէկը Քրիստոսի մէջ է, անիկա նոր ստեղծուած մըն է։" Բ Կոր. Ե. 17։

"Նոր պատուիրան մը կու տամ ձեզի որ մէկզմէկ սիրէք։" Յովհ. ԺԳ. 34։

"Նոր երկինքի ու նոր երկրի մը կը սպասենք։" Բ Պետ. Գ. 13։

"Նոր երգ կ'երգէին։" Յայտ. Ե. 9։

"Այս բաներուն վկայութիւն տուողը կ'ըսէ, Այո, չուտով կու գամ ես։" Յայտ. ԻԲ. 20։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ. Յունվ. 4։ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ.

Շնորհակալ-ենք անցեալին օրհնութիւններուն և Հօր Աստուծոյ հաւատարմութեան հա. մար, Քրիստոսի Աւետարանին զօրութեանը համար, Սուրբ Հոգւոյն չնորհքին համար։ Շա. տերու Սուրբ Գիրքերուն հնազանդութեան և անոնց հանդէպ սիրոյն համար, և անոնց ճշդը. տութեան նկատմամբ տրուած դէպքերէ վկայութեանց համար։ Հոգիէն տրուած արթնութեան խոր և աճեցուն փափաքին համար։

Խոնարհ-ենք եկեղեցիներուն մէջ գոյութիւն ունեցող նիւթապաշտութեան և աշխար. հասիրութեան համար։ Մեր կրօնային կեանքին մէջ Աստուծոյ վրայ վստահութեան թուլ. նալուն համար։ Դարձերու բաղդատապէս սակաւաթիւ ըլլալուն համար։ Նախանձաւորու. թեան պակսելուն, սրբութեան ցած չափանիշներուն, սիրոյ նուազութեան և հաւատքէ անկման համար։

Սո-ըբ Գիր-էն ընթերցո-ածներ. — Բ Օր. Ը., Սաղ. ՃԳ., Դան. Թ. 3—19, Յայտ. Բ. 1—9։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ. Յունվ. 5։ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ։ ԱՂՕԹՔ «ՄԵԿ ՄԱՐՄԻՆ» ԻՆ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՒՆ ԳԼՈՒԽՆ Է ՔՐԻՍՏՈՍ։

Աղօթ՝, որպէս զի յայտնո՛ւի "Հոգւոյն Սրբոյ միաբանութիւնը խաղաղութեան կապովը։" Որպէս զի աւելի զօրաւոր հիմ մը դրուի հոգևոր եկեղեցւոյ անդամակցութեան համար։ Որպէս զի ի գործ դրուի եկեղեցւոյին գործունէութեան հոգևոր և ոչ թէ աշխարհային մեթոտները։ Որպէս զի տիրապետեն Աստուծոյ խօսքին աճեցուն գիտութիւն մը և հնազանդութիւն։ Որպէս զի Հոգւոյն Սրբոյ զօրութիւնը ընկերանայ խօսքին պաշտօնէութեան հետ ի նպաստ Աստուծոյ ժողովրդին չինութեան և հոգիներուն շահուելուն։ Աղօթք Աւետարանական գաղնակցութեան Ներքին և Արտաքին ճիւղերուն համար, և որպէս զի անոր աղդեցութիւնը ընդարձակի ամէն երկիրներու եկեղեցիներուն մէջ։ Աղօթք բոլոր հալածեալ քրիստոնեաներուն համար։

Մ՚՚բէ Գէրէն ընթերցո՛ւածներ. — Եփես. Ա. 15—23, գ. 14—21, կող. Ա. 9—19, բ. 9, 10, Եբր. ԺԳ. 17—21։

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ. Յունվ. 6։ ԱԶԳԵՐ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ.

Աղօթ՝ բոլոր վերապատուելիներուն և վարիչներուն համար, և որպէս զի խաղաղութիւնը տիրէ աղդերուն մէջ։ Աղօթք այս երկրի վարչային նոր դրութեան յաջողութեան համար։ Աղօթք որպէս զի ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնը տիրէ ժողովրդային քաղաքական և առևտրական կեանքի մէջ։ Որպէս զի Քոնկոյի մէջ անդրմութիւնը և Չինաստանի մէջ ափիոնի առևտուրը դադրի։ Որպէս զի արբեցութիւնը, անմաքրութիւնը, բաղդախաղը և ուրիշ մոլութիւնները զսպուին։ Աղօթք դատաւորներու, կառավարիչներու և օրէնսդիրներու նաև բոլոր հրապարակադիրներուն համար։ Բոլոր գինուորներուն, նաւաստիներուն, ոստիկան գինուորներուն և բոլոր պաշտօնատարներուն համար, որպէս զի անոնք իրենց պարտականութիւնները կատարեն Աստուծոյ երկիւղովը։ Աղօթք, որպէս զի աւելի ընդարձակօրէն և աւելի հաւատարմաբար պահուի Տէրունական Օրը։ Որպէս զի համաշխարհական ազատութիւն ըլլայ կրօնի, և որպէս զի յառաջանայ Բողոքական ճշմարտութիւնը։

Մ՚՚բէ Գէրէն ընթերցո՛ւածներ. — Մատ. Ե. 1—18, Հռով. ԺԳ., ԺԴ. 17—19, Յայտ. ԻԱ. 21—27։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ. Յունվ. 7։ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

Օրհնաբանո՛ւթիւն Աւետարանին համար, որ ապացուցած է իր յարմարութիւնը իւրաքանչիւր մարդկային ցեղի։ Բաց դուռերու և ընդարձակուած համակրանքի համար։

Աղօթ՝ բոլոր միսիոնարական ընկերութիւններուն համար, մանաւանդ Արևելեան երկիրներու մէջ գործողներուն համար։ Աստուծմէ ղրկուած յաւելուածական աշխատաւորներուն համար։ Արտաքին դաշտերու մէջ բոլոր գործողներուն համար, որպէս զի անոնք թարմ պահուին հաւատքով և երիտասարդ՝ սրտով։ Աղօթք, որպէս զի յարաձնաւորութիւնները իրարու արգելք չըլլան, այլ գործակցին իրարու։ Որպէս զի կործանին չար աղդեցութիւնները։ Աղօթք բժիշկ միսիոնարներու համար, կանանց աշխատութեան համար կանանց մէջ, և բնիկ հովիւներու և աւետարանիչներու համար։ Բոլոր Աստուածաչունչի ընկերութիւններուն համար, և այնպիսեաց համար որոնք կը թարգմանեն և կը տարածեն կենաց խօսքը։

Մ՚՚բէ Գէրէն ընթերցո՛ւածներ. — Մաղ. Հբ., Ղուկ. ԻԴ. 46—49, Գործ. Ա. 7,8, Հռով. ԺԲ. 8—15, Յայտ. Է. 9, 10։

ՈՒՐԲԱԹ. Յունվ. 8։ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ, ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՆՈՐԱՀԱՍԱԿՆԵՐ.

Օրհնաբանո՛ւթիւն Աստուածասաչտ ծնողքներու համար, կիրակնօրեայ դպրոցի ուսուցիչներու համար, նաև ուրիշներու համար որոնք ուսուցանելով, օրինակով և աղօթքով Տէր Յիսուս Քրիստոսը մատնանիշ կ՚ընեն նորահաստակներուն։

Աղօթ՝, որպէս զի ծնողքներ այնպէս ապրին որ իրենց զաւակները Քրիստոսի առաջնորդեն։ Որպէս զի կիրակնօրեայ դպրոցի անձնանուէր գործիչներուն թիւը բազմապատկուի և անոնք աւելի եռանդով և աղօթքով ուշադրութիւն տան առ Աստուած որոշ դարձի։ Որպէս զի հոգևոր աղդեցութիւնները թափանցեն և խորացնեն ապաւորութիւն բոլոր հաստատութիւններուն մէջ։ Որպէս զի հաւատքին ողջմտութեամբը, հանդերձ հոգևոր եռանդով և կորովով, որակուին բոլոր աստուածաբանական ուսուցիչները և ուսանողները։ Որպէս զի օրհնութիւն հանդչի բոլոր կազմակերպութեանց վրայ որոնք կը գործեն երիտասարդներու, երիտասարդուհիներու և մանուկներու հոգևոր բարեկեցութեան համար։

Մ՚՚բէ Գէրէն ընթերցո՛ւածներ. — Ա Թագ. Ա. 27, 28, գ. 8—10, 19—21, Եփես. Զ. 1—4, Բ Տիմ. գ. 14—17, դ. 1—5։

ՇԱԲԱԹ. Յունվ. 9։ ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՀՐԵԱՆԵՐ.

Աղօթ՝ բոլոր ներքին Առաքելութիւններուն և անոնց գործին և գործիչներուն համար։ Բժիշկներու և բոլոր անոնց համար որոնք կը սպասարկեն հիւանդներու և մահամերձներու։ Բոլոր աւետարանիչներուն և Աւետարանչական գործին համար։ Բոլոր անոնց համար որոնք կը գործեն Հրեաներուն յատուկ Առաքելութիւններու մէջ։

Մ՚՚բէ Գէրէն ընթերցո՛ւածներ. — Ես. կգ. 1—7, Զաք. ժ. 8—12, ԺԳ. 1, 2, ԺԴ. 8, 9, 20, 28, Հռով. ԺԱ. 25—36, Յայտ. ԻԲ. 20,21։

ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԱ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26, 1908 ԹԻՒ 52

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Հ. Մ. ԱԼԷՆ, Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՅԱՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Լօսթէր և Փէֆնոպը

Հ. Մ. Ա.

ՉԱԻԱՆԱԿԱՆ կը թուի որ Սաքսոնիոյ բարի կայսրընտրին նամակը, որով Լուտերի խորհուրդ կը տրուէր աւելի չափաւոր ըլլալու, ուշ հասաւ և չկրցաւ փոխել այն ընթացքը որու հետեւիլ որոշած էր ան։ Լուտեր կ'ուզէր որ ամբողջ Եւրոպա տեսնէ թէ Գերման միաբան մը կարող է Պապին ասպարէզ կարգալու համարձակիլ։ Ուստի Դեկ. 10ին, իր պաշտօնակիցներուն և Համալսարանի ուսանողներուն առաջնորդութեամբ մեծ թափօրով մը, Վիթթեմպէրկի պարսպին չրջանակէն դուրս ելաւ և էլալէ գետին եղերքը այրեց իր դէմ հանուած Պապական կոնդակը և Հռոմէական այլ չափ օրինագիրքեր որչափ կրցած էր ձեռք ձգել։ Կոնդակին այրումը անձնական մարտահրաւէր էր, իսկ օրինագիրքերուն այրումը՝ հրապարակային յայտարարութիւն մը թէ Գերման ազգը պարտական է ինքզինք ազատել Հռոմի իրաւասութենէն։ Ամբոխին ծափերուն մէջ Լուտեր իր գրասենեակը վերադարձաւ։ Խիզախ գործ մը կատարած էր կուռ ասպարէզ հրաւիրելով նուիրապետութեան մը գլուխը, որ իր ճանկին մէջ առած էր բովանդակ Եւրոպան։ Բնականապէս յուզուեցաւ՝ զրեթէ մոլեգնելու աստիճան, և թէ՛ դասարանին մէջ, թէ՛ նամակին մէջ ըսր Պապին ուղղեց, բուռն լեզու գործածեց։

Արդէն տեսանք թէ բովանդակ Եւրոպայի դիւցազնները ապստամբելու վրայ էին։ Կայծ մը կը պակսէր միայն, և ահա Լուտեր կրակ մը վառեց։ Երամամսի նման ծանրախոհ բարեկարգիչներ ղգացին թէ Լուտերի այս խիստ արարքը միայն մէկ արդիւնք կրնայ ունենալ, քաղաքական ընդհանուր յեղափոխութիւն մը։ Թէ այս ո՛րչափ հեռի էր անոր պիտաւորութենէն՝ ընդհուպ պիտի տեսնենք։ Լուտեր աւելի անզուսպ մարդիկ կային Գերմանիոյ մէջ։ Անոնցմէ մին էր Սիքինկէնի յանդուգն և ապիրատ Ֆրանց ասպետը, որ իր ընկերներով և բազմաթիւ զինուորներով կազմ և պատրաստ էր պատերազմ և աւար խոստացող ամէն ընդհարումի համար։ Ուրիշ մը, նամանաւանդ ասպետ, Հութթընի Ուլրիխն էր, որու նիզակը սակայն իր դրիչէն էր, որմէ աւելի սուր ուրիշ մը չկար ամբողջ Եւրոպայի մէջ։ Արդէն իսկ սկսած էր երդիծաբանել Հռոմի և անոր մոլութիւններուն վրայ և ծաղրած էր Գերման ազգը՝ Հռոմէ խաբուելու տարութեանն համար։ Երբ Լուտեր երեւցաւ, իր սիրտը խորապէս յուզուեցաւ և որոշեց կռուին մէջ խոյանալ։ Իր ընտանիքը ի զուր ընդդիմացաւ անոր։ Ժառանգութենէ կտրուեցաւ, բայց իր որոշման մէջ անդրդուելի մնաց։ Լաթինականին տեղ Գերմաներէնն դրել սկսաւ։ Իր ժողովրդական ոտանաւորներուն յանկերգն էր, «Գերմանիա պարտի լքանել զՀռոմ։ Աղատութիւն յաւիտեան։ Նեռուած է քուեան։» Զգաց թէ ժամանակը եկած էր զԳերմանիա ազատելու Հռոմայ լուծէն, և կայսեր կոչում ըրաւ իր ժողովրդին գլուխն անցնելու։ «Օդնէ, ով Թագաւոր, արծուի դիմաց պարզէ, և մենք բարձր պիտի բանանք գայն։ Եթէ աղդարարութիւններ չբաւեն, նժոյգներ և զրահներ կան, նիզակներ և սուրեր, և զանոնք կը գործածենք։ Եւ «պունտչուհ»ի դիւզա-

ցիներուն կոչը կայսեր ուղղուած ընդդէմ իրենց աւատապետներուն և Ցոն ՀուԹԹընի բուռն ա-ղաղակը Գերման ժողովրդին ազգային միուԹեան տենչին նչաններ էին։ Ազգ. աւագաժողովը պիտի դումարէր Վորմսի մէջ և լրջամիտ մարդիկ իրենց յոյսերը կեդրոնացուցին անոր ելքին վրայ։ Նկատուած ներկայացուած դլխաւոր խնդիրներն էին 1) ազնուականներու անհատական պատերազմնեբուն չարիքը, 2) քաղաքային և եկեղեցական իշխանուԹիւններու միջեւ գանուող անընդհատ վէճերը, 3) կեդրոնական կառավարուԹեան մը պէտքը, և 4) Լուտերի գանգատները Հռոմի դէմ։ Միայն դիւղացիներուն խնդիրները ներկայացնող մը չունեցան։ Աւագաժողովը բացուեցաւ 1521 Յունիս 28ին կարոլոս Եի ձեռամբ։ Փետրուարի մէջ օր մը պապական կոնդակ մը հասաւ, որով Կայսրէն կը խնդրուէր Կայս. հրովարտակով մը օրէնքի ոյժը աւելցնել հակալուտերեան կոնդակին վրայ և Եկեղեցիին միուԹեան պաշտպան հանդիսանալ՝ հերետիկոսները սրով պատժելով։ Կայսրը տրամադիր էր Պապին խնդրանքին համակերպիլ։ Բայց կայսրընտիրներէն ոմանք պատրաստ չէին կայսեր առաջարկն ընդունիլ։ Զանոնք համոզելու համար պապական նուիրակ Ալէքսանդր աւագաժողովին առջեւ ինը ժամ խօսեցաւ Լուտերի հերետիկոսուԹիւններուն դէմ և պահանջեց առանց դատելու դատապարտել զայն։ Այս ճառը տպաւորուԹիւն գործեց կայսրընտիրներուն վրայ։ Բայց Հռոմի դէմ Գերմանիոյ գանգատները այնչափ իրական էին որ կարելի չէր զանոնք զանց ընել։ Ցանձնաժողով մը կազմուեցաւ այդ գանգատները կարգի դնելու համար։ Միեւնոյն ժամանակ պապական նուիրակին ճառին վրայ տեղեկուԹիւն տրուեցաւ ՀուԹԹընի, որ Ցրանց Սիլեզիակէնի դղեակին մէջ կը կենար։ Վայրկենական տպաւորուԹեան տակ նախատական բուռն նամակներ գրեց Վորմսի մէջ հաւաքուած նուիրակին և եպիսկոպոսներուն դէմ։ Ուրիշ նամակ մը գրեց Կայսեր և խնդրեց որ ստրկաբար չկծկի, այլ իր ժողովուրդը ազատուԹեան առաջնորդէ։ Երբ աւագաժողովը վերսին դումարեցաւ, կայսրընտիրները սթափած էին նուիրակին ճառին ազդեցուԹիւններէն, և Հռոմի դէմ Գերմանիոյ բողոքները, աղդուպէս արտայայտուած, խորին տպաւորուԹիւն ըրին ժողովին վրայ։ Լուտերի կողմնակից կայսրընտիրները ըսին Թէ անիրաւուԹիւն պիտի ըլլայ զԼուտեր դատապարտել առանց անոր դառը լսելու, և Թէ, եԹէ ան ետ առնէ իր մոլորուԹիւնները, միւս բաները որոնց վրայ այնքան հմտօրէն գրած էր՝ խնամով քննուելու են և Թէ վերջապէս Գերմանիա ազատուելու է Հռոմի բռնակալուԹենէն։ Խնդրեցին նաեւ որ Լուտեր հրաւիրուի ժողովին ներկայանալ և ինդինք պաշտպանել և հոն գալու միջոցին կայսեր պաշտպանուԹեան տակ ըլլայ։ Կայսրը հաւանեցաւ և Մարտ 6ին հրաւէրն եկաւ և հրաւիրակ մը ղրկուեցաւ ՎիԹԹէմպէրկ։ Ապրիլ 2ին Լուտեր դէպ ի Վորմս ուղեւորեցաւ։ Հասատատ որոշած էր ոեւէ զիջումի չընել կամ Պապին հետ իր վէճը կարճ չկապել։ Մեկնումէն առաջ կրանաքի յանձնեց հրատարակելի պատկերներու քանի մը փայտատիպեր, որոնք Քրիստոսի և Պապին հակադրուԹիւներն ի վեր կը հանէին։ Թագամերժ Քրիստոս Թագապսակ Պապին կը հակադրուէր։ Փչապսակ Քրիստոս, խարազանուած ու ծաղրուած, բոլոր իր փառքով գահակալող Պապին դէմ կը դրուէր։ Իր աչակերտներուն ոտքերը լուացող Քրիստոսի դէմ կը հանուէր Պապը, որ իր ոտքին նուիրական ըմբաստը կը ներկայացնէ՝ պալատականներէն համբուրուելու համար։ Խաչափայտին տակ կքող Քրիստոս կը դրուէր Պապին դէմ, զոր մարդիկ իրենց ուսերուն վրայ կը կրեն։ Ուրիշ պատկերի մը մէջ Քրիստոս կ'երեւի մէկ կողմը, մինչ լուսայափոխները կը վտարէ տաճարէն, և միւս կողմը Պապը, մինչ իր արձակուհիները կը վաճառէ և իր առջեւ ունի ոսկիի դէզեր։ Վերջին պատկերով կը ներկայացուի Քրիստոսի երկինք համբառնալը և Պապին դժոխք իջնելը։ Այս պատկերներուն տարածման համար Լուտերի կողմէ եղած պատրաստուԹենէն կը տեսնուի այն անվեհերուԹիւնը որով դէպ ի Վորմս մեկնեցաւ։ Մեկնումէն քաջնուելու միջոցին յորդորուեցաւ ամուր մնալ ճշմարտուԹեան մէջ։ Շատեր կը կարծէին Թէ մահուան կը դիմէր։ Տեղ մը ուր կանգ առաւ՝ քահանայ մը կար, որ չարունակ իր ուսումնասիրեակին պատին վրայ կախուած կը պահէր Սաւոնարոլայի պատկերը։ Առաւ զայն և պահ մը Լուտերի առջեւ բռնեց լռութեամբ։ Ապա ըսաւ, «Ամուր կեցիր այն ճշմարտուԹեան մէջ զոր հրատարակեցիր. Աստուած ալ նոյնչափ ամուր պիտի կենայ քու քով։» Անոր 12օրեայ ճամբորդուԹիւնը դրեթէ յաղԹական անցք մը եղաւ, այնպէս որ պապական կուսակցուԹիւնը վախնալ սկսաւ։ Սպասեներ, հեծելներ և մեծ բազմուԹիւն ընդ առաջ կու գային, և Թագաւորական մարդոց պաշտպանուԹեամբ Վորմս քաղաքը մտաւ, ուր տեղի պիտի ունենար եղերերգուԹեան յաջորդ տեսարանը։

Լուտեր իր ժամանման հետեւեալ օրը աւագաժողովին ներկայացաւ։ Ներկայ էին իբր 200 անձեր, որոնց մէջ կար նաեւ կայսրը, կայսրընտիր-

ներ, արքեպիսկոպոսներ, եպիսկոպոսներ և աղանդաւորները։ Լուտերի դիրքերէն դէղ մը կար սեղանին վրայ։ Երկու հարցում եղաւ անոր. «Կ'ընդունի՞ս թէ ասոնք քու դիրքերդ են,» «Ես կ'առնե՞մ անոնց մէջ պարունակուած հերետիկոսական վարդապետութիւնները։» Առաջինին Այո պատասխանեց։ Երկրորդին պատասխանեց թէ պէտք է խորհելու ժամանակ տալ իրեն։ Ամէն ոք զարմացաւ անոր քաղցր ընթացքին վրայ, և պապական կուսակցութիւնն սկսաւ յուսալ թէ տեղի պիտի տայ ան։ Գիչերը մեծ յուզում եղաւ քաղաքին մէջ։ Բայց ինք այդ աղմուկին մէջ սապէս գրեց բարեկամի մը. «Քրիստոսի օգնութեամբ նշանախեց մը ես պիտի չառնեմ։» Յաջորդ օրը Լուտերի եռանդուն աղօթքը լսուեցաւ իր բայ Սբ. Գիրքին առջեւ։ Կէսօրէն ետքը դարձեալ ժողովի հրաւիրուեցաւ ան։ Վերջապէս ամէն ինչ պատրաստ էր և Լուտերի դարձեալ հարցուեցաւ թէ ես պիտի առնէ՞ իր խօսքերը։ Իր պատասխանին մէջ երեք տեսակի բաժնեց իր գիրքերը. 1) Հաւատքի և բարոյականի գիրքեր, 2) Պապականութեան — Քրիստոնեայ աշխարհը հոգւով, մարմնով կործանողնե-րու—դէմ գիրքեր և 3) Հռոմայ բռնապետութիւնը պաշտպանել փորձող անհատներու դէմ գիրքեր։ Առաջին դասակին համար ըսաւ թէ իր թշնամիները անդամ կ'ընդունին թէ օգտակար են անոնք, ուստի չկրնար ես առնել ինչ որ ամէն ոք ճշմարտութիւն կը համարի։ Գալով Պապականութեան դէմ գրուած իր գիրքերուն, ըսաւ թէ ինք յայտնած է միայն իրողութիւններ զորոնք բոլոր աշխարհ գիտէ։ Եթէ ասոնք ես առնէ, Հռոմայ բռնապետութիւնը պիտի զօրանայ լոկ։ Ապա-վանեցաւ թէ գիրքերու երրորդ դասակին մէջ ինք Քրիստոնէի մը նկարագրին ու գիրքին հետ անհաշտ խստութեամբ խօսած է։ Բայց որովհետեւ Քրիստոսի դասը կը ջատագովէ և ոչ իրը, զանոնք ալ չկրնար ես առնել։ Մինչեւ հոս չատ լրջօրէն խօսեցաւ Լուտեր, բայց Գերմաններէն լեզուով։ Կայսրը, որ Գերմաններէն հազիւ կը հասկնար, խնդրեց որ իր ըսածները կրկնէ Լատիներէն լեզուով։ Չնազանդեցաւ Լուտեր և սկսաւ խօսիլ այն լեզուով զոր կայսրը և նուիրակը կրնային հասկընալ։ Պապական կուսակցութեան բարկութիւնը բորբոքեցաւ, և արքունի պաշտօնատարը Լուտերի ըսաւ թէ իրենք հոն հաւաքուած չեն որպէս զի ժողովներու կողմէ վճռուած բաներու վրայ վիճին։ Ուստի կրկնեց հարցումը. «Ես պիտի առնե՞ս թէ ոչ։» Հեռեւեալն եղաւ Լուտերի պատասխանը. «Ուրեմն եթէ Ձեր կայս. վեհափառութիւնը պարզ պատասխան մը կը պահանջէ, ահաւասիկ. Պէտք է ձիս համոզել կա՛մ Սբ. Գրոց վկայութեամբ, կա՛մ յստակ փաստերով։ Վասն զի ես Պապին և ժողովներուն հակառակ բաներու կը հաւատամ, վասն զի ցերեկի պէս պայծառ է թէ ասոնք մոլորած են և նոյն իսկ իրենց հայեացքներուն հետ անհաշտ բաներ ըսած են։ Ես պարտաւոր եմ հնազանդիլ Սբ. Գիրքին որմէ վկայութիւն բերի։ Խիղճս հնազանդ է Աստուծոյ Խօսքին, ուստի կրնամ ես չառնել և պիտի չառնեմ, վասն զի անսուրբ և անապահով է խղճիս դէմ գործել։ Աստուած օգնէ ինծի։ Ամէն։» Ջանք մը եւս եղաւ զԼուտեր համոզելու որ ես առնէ իր խօսքերը։ Բայց ի զուր։ Ժողովը ցրուեցաւ հետեւեալ օր նորէն գումարելու պայմանով, որպէս զի կայսեր որոշումը լսուի։ Կայսրը ծանոյց թէ որոշած է Լուտերի դէմ դատ բանալ իբրեւ յայտնի հերետիկոսի մը դէմ։ Երբ սակայն Պապական կուսակցութիւնը փորձեց զԼուտեր զրկել կայսեր պաշտպանութեան չնորհէն, որպէս զի անալ Հուսի նման խարոյկի մատնուի, իշխանները այդ ձեռնարկին հակառակեցան և թոյլ չտուին որ յաջողի։ Լուտերի վրայէն կայսեր պաշտպանութիւնը ջնջելու առաջարկը Հութթընի նման մարդոց ջայրոյթը չարժեց։ Անտորադիր ազդատախտակ մը դանուեցաւ, որով կը զեկուցուէր թէ 400 ասպետներ և 8,000 հետեւակ զինուորներ պատրաստ էին զԼուտեր պաշտպանել Հռոմէականներուն դէմ։ Սոյն զեկոյցին տակ գրուած էին Պոնոր-ղո-, պոնոզո- չարագուշակ բառերը։ Այս ամէնը նոր երկիւղներով պաշարեցին Պապական կուսակցութիւնը։ Եւ թէեւ ամէն ինչ ի գործ դրուեցաւ Լուտերի հաստատամտութիւնը խախտելու համար, նեղութեան չենթարկուեցաւ ան։ Կայսեր հրամանով Վորմսէ մեկնեցաւ Ապրիլ 27ին և սկսաւ իր վերադարձի ճամբորդութիւնը։ «Վորմսէ մեկնեցաւ Լուտեր, Գերմանական ազգին դիւցազը։ Միայնակ մղած էր Գերմանիոյ կռիւը Պապին դէմ։» Իր կեանքը վտանգեց իր երկրին համար և այսօր Գերմանիոյ մէջ չկայ դէմք մը Լուտերի չափ ազդայինն։ Սեւեռեալ կայ։ Թէեւ ան չատ հեռի էր կատարելութենէ և քանի մը ահաւոր սխալներ գործեց, արդարատատ մարդիկ կ'ընդունին թէ Լուտեր արիական մարտ մը մղեց եկեղեցական թէ քաղաքական բոլոր պետութիւններուն դէմ, որոնք կ'ուզին միտքը և հոգին գերի վարել։

Յաջորդ յօդուածով պիտի պատմենք թէ կարողացաւ ե՞ր ինչպէս մատնեց զԳերմանիա և գիւղացիներու ահաւոր պատերազմը ինչպէս ծագեցաւ։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ Ց. Գ. Գ.

Այս համաժողովը Սեպ. 25ին տեղի ունեցաւ Լոնտոնի մէջ։ Նպատակը լաւ կը բացատրեն հետագայ կտորները, զորոնք կը քաղենք համաժողովին նախագահին ուղերձէն։ Նախագահը սպէս ըսած է.

«Դպրոցական կեանքը ընկերական կեանք համարելով՝ վերլուծենք նկարագրի վրայ անոր բարւոք ազդեցութեան տարրերը։ Այս նկատումով առաջին՝ կարեւորութիւն ունեցող բանն է ուսուցիչին անձնականութիւնը։ Դժուար է վերլուծել անձնականութեան մէջ գտնուած զօրութեան գաղտնիքները։ Բայց ասիկա այնպիսի զօրութիւն մըն է որ համակրանքի և իմացականութեան ճառագայթով մեծ զօրութեան մը կը փոխէ անձը։ Եթէ երկիր մը կը փափաքի ձեռք բերել իր ժողովուրդը արթնցնող և կենդանացնող դաստիարակութիւն մը, կրնայ վստահ ըլլալ թէ չսխալիր եթէ դաստիարակութեան համար կարի չատ կարեւորութիւն ընծայէ մարդկային տարրին։ Պէտք չէ որ իր ուսուցիչները ընտրէ մտաւորական չափանիշով։ Յարաբերութեան ոգւոյն պէտք չէ համալսարանական տիտղոսներէ նուազ կարեւորութիւն ընծայել։ Ուսուցիչները պէտք է որ ճանչնան իրենց աշակերտներէն իւրաքանչիւրը, պէտք է որ ծանօթ ըլլան դպրոցին և տան մէջ անոնց վիճակին, և ուշադրութիւն ընեն անոնց կարօտութիւններուն։ Դպրոցական կեանքի տարրերուն երկրորդն է դասերու բարւոք յայտադրին մտքի և բարոյականի վրայ ներգործող ազդեցութիւնը։ Երրորդ տարրն է ամբողջին մէջ գեղահասակներուն ուսուցանելի պարտականութիւնները և խաղերը այնպէս անհրաժեշտ որ, անոնք դպրոցին մէջ պատասխանատուութիւնները ստանձնելով պարապած ըլլան ապագային աւելի ծանր պատասխանատուութիւնները ստանձնելու։ Գործին այս չրջանակին մէջ բժիշկներն ալ պարտին օժանդակել։

Դպրոցի մը բարոյական կեանքի վրայ մեծ ազդեցութիւն ունին պատուհանները, արեւուն լոյսը, լաւ ուտեստը, հանգստաւէտ զգեստը և.ն.

Բայց ի դպրոցին ընկերային կեանքէն, պէտք է ուղղակի սորվեցնել բարոյական գաղափարները։ Եթէ թէ՛ արական թէ՛ իգական սեռը կրօնային և բարոյական գաղափարները ուղղակի հասկնան, այս բանը անոնց մեծ չարժառիթ մը կ'ըլլայ։ Բայց այս գաղափարները անուղղակի կերպով ակնարկութեան եղանակի, ուսուցչին ձայնի սահմանին, դասերու յայտադրի կարգադրութեան, զեղարուեստի կամ երաժշտութեան, կրօնային տօներու և հոգեւոր պաշտամունքի հանդէպ ցուցուած յարգանքի, և նոյն իսկ դպրոցի սենեակներուն գեղեցկութեան և կանոնաւորութեան միջոցաւ կրնան ուսուցանել։ Յարձակում, ամէն աստիճանէ դաստիարակներու փորձառութիւններէն հասկցուածին նայելով, բայց ի այս անուղղակի կրթութենէն ուղղակի բարոյականի վրայ յարմար ժամանակին խօսուած խմաստուն մէկ խօսքին ազդեցութիւնը և օգուտն ալ մեծ է։ Այս դաստիարակութիւնը ինչ միջոցաւ ալ ըլլայ, սա բանին մէջ ամէնն ալ միաբան են թէ դպրոցի մը տեսանելու ամէնէն բարձր գործը կանոնի և պարտականութեան վրայ ուսանողներուն սրտին մէջ ամէնէն ազնիւ գաղափարականը ծնցնելն է։ Եւ իմ անձնական համոզումս այն է թէ աղէկ կեանքի կարեւորագոյն բարոյական դաստիարակութիւնը այնպիսի մասեր ունի որ անոնք չեն կրնար անջատուիլ կրօնքին հատուածքէն մէկ կամ ուրիշ ձեւէն։

Համաժողովին մէջ յիշեալ խնդիրը տարբեր տեսակէտէ ուսումնասիրող անձնաւորութիւններ գաղափարներ յայտնեցին։ Միքայէլ Մահէր անուն Ճիղուիթ կղերական մը պնդեց թէ «Բարոյական դաստիարակութեան համար բարձր և ներշնչող գաղափարական մը պէտք է, և ասիկա կը գտնենք Ցիսուս Քրիստոսի անձին մէջ։ Աստուծոյ հայր ըլլալը և անոր մեր վրայ ազդեցութիւնը և իշխանութիւնը, մեղմէ սէր և ծառայութիւն պահանջելը, Տասը Պատուիրանքներուն մեկնութիւնն ու բացատրութիւնը, Քրիստոսի կեանքին, պաշտօնին և նկարագրին պատմութիւնը, մանուկներու տարիքին յարմար համառօտ աղօթք, երգ և հոգեւոր պաշտամունք, ասոնք կրօնական դաստիարակութիւններ են և օգտակար՝ բարոյական դաստիարակութեան համար։»

Մ. Պիտն այս մասին Գաղղիայէոյ գաղափարը բացատրեց։ Ըսաւ թէ «Գաղղիացիք բարոյականութիւնը կրօնքէն տարբեր և անկէ անկախ բան կը նկատեն։ Ըսա անոնց գաղափարին, բարոյականութիւնը բան մըն է և կրօնքը ուրիշ բան։ Ազատ ազգ մը պէտք է որ կարենայ կառավարական դպրոցներուն մէջ իր զաւակներուն լոկ մտքի և խղճի վրայ հիմնեալ բարոյական կրթութիւն տալ և պարտի տալ։ Գաղղիոյ մէջ ազգային դպրոցները ոչ կրօնքի դէմ կը պայքարին և ոչ գայն կը յանձնարարեն։ Անոնք կ'աշխատին մանուկները ուղղամիտ մարդիկ ընել, առանց ուրիշ բան չեն խորհիր։ Եւ այս նպատակը աչքի առջեւ ունենալով մանուկներուն ճշմարիտը, գեղեցիկը և բարին սի-

բերի կ'ընծայեցնեն և կ'աշխատին անոնց մէջ միտք, սիրտ և կամք մեծցնել։ Ինչպէս որ ուրիշներ եկեղեցիի կը հաւատան, մենք ալ մարդկութեան կը հաւատանք։ Մենք ալ Սուրբ Գիրք ունինք։ Բայց անիկա գիրք մը չէ, այլ՝ մարդկային հոգին։»

Ճաբոնցի Մր. Հունտա ըսաւ, «Ոմանք ճափոնը օրինակ կը բերեն իբրեւ այնպիսի տեղ մը որ առանց կրօնքի դիմելու յաջողութեամբ բարոյական կը սորվեցնէ։ Արդարեւ մենք աշակերտներուն խղճին, պարտականութեան զգացումներուն, հայրենասիրութեան և հաւատարմական զգացումնեբուն դիմումէ կ'ընենք, թէեւ կրօնքը սկզբամբ մեր դպրոցական յայտագիրներուն մէջ չգտնուիր, բայց արդեամբ դպրոցին մէջ կրօնք չատ կը սորվեցնենք։ Դպրոցներուս մէջ կայսեր լուսանկարը կը դնենք, և աշակերտները անոր յարգանք կը ցուցնեն։ Ազգային կրօնքը նախնիքներուս պաշտօն մատուցանելէ կը բաղկանայ. և որովհետեւ ազգին կեդրոնը կայսրն է, կրօնային այս ծառայութիւնը դպրոցներուն մէջ արուած բարոյական դաստիարակութիւնը կը կազմէ։»

Սա մեծ խնդիրը, այսինքն դպրոցներուս մէջ բարոյական դաստիարակութիւնը, որ Եւրոպական ազգերուս ուշադրութիւնը այսչափ դրաւած է, մեր ալ ուշադրութիւնը ըստ պատշաճի կը դրաւէ։ Մեր երկրին մէջ տեղի ունեցած սա մեծ փոփոխութեան իբրեւ արդիւնք՝ միտքերը դպրոցներուս մէջ ուսուցանելի նոր խնդիրներուս դարձան։ Պէտք է կարեւորութիւն տալ Թուրք լեզուին, պէտք է սորվեցնել Անգղիերէն, ճարտարագիտութիւն, քիմիաբանութիւն, ընդհանուր բնագիտութիւն, և անոնց պատշաճեցումը մեր ազգային կեանքին։ Քինուորական և քաղաքային դպրոցներուս կարեւորութիւն տալու է, և դեռատի ուսանողներ Եւրոպայի և Ամերիկայի համալսարանները ղրկելու է ուսում սորվելու համար։ Ասոնք աղէկ են և չատ պիտանի. բայց նոյն ատեն ուսանողին բարոյական դաստիարակութեան խնդրին ալ նոյն ատիճան կարեւորութիւն կը տրուի՞ արդեօք։ Ասկէ եառեւ մեր հայրենիքին պէտք են ոչ թէ Եւրոպայի դիւանագէտները լաւ մը խաբող քաղաքագէտներ, այլ՝ այնպիսի անձեր որոնց նկարագրին և խօսքին վրայ կրնայ վստահութիւն դրուիլ։ Պէտք է որ ազգը կարող ըլլայ վստահիլ իր առաջնորդներուն բարոյականին։ Պէտք որ հանրութիւնը թէ՛ Սահմանադրութեան և թէ՛ բարոյական օրէնքներուս չրջանակին մէջ իրենց պարտականութիւններուն և պատասխանատուութիւններուն հաւատարիմ, իր իրաւունքները պահպանելու և ուրիշներու իրաւունքին ակնածութիւն ընող ժողովուրդ մը ըլլայ։ Մեր դպրոցները կարո՞ղ են տալ բարոյական դաստիարակութիւն մը որ երաշխաւորէ հայրենեաց սոյն բարոյական կեանքը։ Այս խնդիրն ալ արժանի է մեր լուրջ ուսումնասիրութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

Գիշեր մը Լոնտոնի ոստիկան գինուորներէն քանի մը հոգի դիտեցին որ գոհարեղինայ համբաւաւոր վաճառատան մը դուռը կիսաբաց էր, և ներս մտնելով դէմ առ դէմ եկան երեք աւազակներու որոնք դրամարկղը կոտրելու և բանալու զբաղած էին։ Անմիջապէս դիրկընդխառն կռիւ մը տեղի ունեցաւ, և աւազակներէն մէկը ձերբակալուեցաւ ու երկուքը փախան փողոցը ցատկելով։ Ոստիկան գինուորները «Օգնութի՛ւն» աղաղակեցին բարձրաձայն, և անոնց աղաղակները հասան մէկուն որ դիպուածով վաճառատան քովէն կ'անցնէր։ Մարդը անմիջապէս հետապնդեց երկու դողերը, և սաստիկ պայքարէ մը ետքը յաղթեց և բռնեց անոնցմէ մին, և զանիկա ոստիկանութեան պաշտօնատունը յանձնեց։ Իր ճամբան երթալու վրայ էր, երբ ոստիկանութեան պաշտօնեան ըսաւ անոր որ իրեն ընկերանայ դէպ ի կայանը, վասն զի կ'ուզուէր որ վկայութիւն տայ դէպքին վրայով։ Մարդը հաւանեցաւ, և քանի մը վայրկեանէն անոնք կայան հասան։ Հոն օրէնքի և կարգապահութեան այն ախոյեանին հարցուեցաւ թէ ի՛նչ է իր անունը, և ի զարմացումն ամենեցուն պատասխանեց թէ ինք Ուէլլսի Իչխանն է։ Ոչ ոք, որ կը կռուի չար փորձութիւններու դէմ որոնք կը սպառնան իր հոգւոյն թանկագին գանձերուն երբեք ի գուր Օգնութի՛ւն չաղաղակեր։ Բրիտաոս, մեր Իշխան ու Թագաւորը, միշտ մօտ է հոգիին որ հաւատարմաբար կը պահպանէ իր աղնուագոյն գանձերը։ Միայն թէ մենք խնդրելու ենք անոր օգնութիւնը։ Պ.Ն.

Ի՞ՆՉՈՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՑ ՉԵՍ. Անո՞ր համար որ կը վախնաս ծաղրուելէ, և կը խորհիս թէ ուրիշներ ի՛նչ պիտի ըսեն քու վրայդ։ — «Ով որ ինձ ու իմ խօսքերս դաւանելը ամօթ սեպէ, Որդին մարդոյ զանիկա դաւանելը ամօթ պիտի սեպէ։» Մար. Ը. 38։

Անո՞ր համար որ կը տեսնես Քրիստոնեաներու յեղյեղուկ կեանքերը։ — «Մեղմէ ամէն մէկը Աստուծոյ հաշիւ պիտի տայ իր անձին համար։» Հռով. ԺԴ. 12։

Անո՞ր համար որ կը դժկամակիս քու ընչից ու-

նեցածդ Քրիստոսի նուիրել։ —«Ի՞նչ օգուտ է մարդուն՝ որ բոլոր աշխարհը վաստկի և իր անձը կորսընցնէ։» Մար. Ը. 36։

Անո՞ր համար որ կը վախնաս թէ պիտի չընդունուիս։ — «Ան որ ինծի կու գայ ընդ-առ-ես պիտի չընկնեմ։» Յովհ. Զ. 37։

Անո՞ր համար որ կը վախնաս թէ խիստ մեծ մեղաւոր մըն ես։ — «Անոր Որդւոյն, Յիսուս Քրիստոսի արիւնը մեզ ամէն մեղքէ կը սրբէ։» Ա. Յովհ. Ա. 7։

Անո՞ր համար որ կը խորհիս թէ կրցածիդ լաւագոյնը կ'ընես, և թէ Աստուած պէտք է գոհանայատով։ — «Ով որ բոլոր օրէնքը պահէ, ու մէկ բանի մէջ յանցաւոր ըլլայ, անիկա ամէնուն պարտական կ'ըլլայ։» Յակ. Բ. 10։

Անո՞ր համար որ կը վախնաս թէ պիտի չկրնաս հաւատարիմ դանուիլ։ — «Այո, քեզ ճշմարտութիւնով ինծի պիտի նչանեմ, ու Տէրը պիտի ճանչնաս։» Ովս. Բ, 20։

Անո՞ր համար որ կը խորհիս թէ դեռ բաւական ժամանակ կայ։ — «Ժամանակը կարճցած է։» Ա Կոր. Է. 29։ «Վաղուան համար մի՛ պարծիր, վասն զի չես գիտեր թէ օրը ի՛նչ պիտի ծնանի։» Առակ. Իէ. 1։

Թարգմ. Անգլէ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀՈՒԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՈՐԴԵԿՈՐՈՑՍ ՄԱՅՐ ՄԸ

ՔԱՂԱՔԻՆ մէկ ծայրը անշուք տան մը մէջ կը բնակի ան, որու համար կրնանք ըսել թէ տխուր կեան մը է իր անբասիր վարքով։ Այս իսկ պատճառաւ, տեղւոյն Բողոքական (Հայ և Ասորի) քոյրերուն մեծամասնութեան համակրելի դարձած է։ Համեստ ընտանիքի մէջ մեծցած ու կանուխէն Քրիստոսի նուիրած է իր կեանքը ու իբր չրջիկ քարոզիչ քոյրերու մէջ կ'աշխատի ու կը քարոզէ խաչեալ Յիսուսը։ Ինքը մաքի այնքան բարձր կրթութիւն մը առած չէ, սակայն աւելի մեծ վարժապետի մը ծունկերուն տակ, Մարիամի պէս, սորված է ու Անոր միայն աչակերտած ըլլալով բարձր դասախարակութիւն մը ընդունած է սրտին։ Այս կինը ունէր մէկ հատիկ զաւակ, և դեռ անցեալները՝ անոր ամուսնութիւնը չնորհաւորող նամակներ ընդունած էր ուրիշներէն։ Բայց մէկ երկու չաբաթ եաքը և ահա ուրիշ նամակ մը կը գուժէր մահը իր որդւոյն որ հազիւ երեսուն գարուններ ողջունած էր։ Անոր մահուան պարագային նկատմամբ այսքան հասկցուած էի իբր թէ հանդուցեալին կինը՝ իր ամուսնոյն դէմ չար ընթացքի մէջ գտնուելով անոր մահուանը պատճառ եղած է։ Այս լուրը խմանալով գացինք մխիթարել որդեկորոյս մայրը։ Բայց, ո՛վ զարմանալեացս, փոխանակ արտասւք երես տեսնելու, ինչպէս ուրիշ մայրեր պիտի ընէին, տեսանք զայն ուրախ։ Դալուկի տեղ ժպիտ մը կը պլպլար անոր դէմքին վրայ, մինչ քան մը իսկ չկրցանք խօսիլ, ան կը խօսէր ու կը մխիթարէր զմեզ։ «Իմ որդիս,» կ'ըսէր, «իմ սիրած Փրկչիս քովը գնաց։ Քրիստոս ամէն մէկուս խաչ մը տուած է, Քրիստոս ինքը սիրով կրեց իր խաչը, ուրեմն պէտք է որ ես ալ սիրով տանիմ խաչս։» Ճնճղուկի փետուր մը ցուցընելով՝ ըսաւ, «Սա փետուրը ո՛րքան ծանրութիւն ունի, իմ խաչս ալ ճիշդ այսչափ ծանր է ինծի, որովհետեւ Քրիստոսիս. խաչը աւելի ծանր էր։ Ես խաչս տանելու կարող եմ անով որ զիս զօրացուց» (Փիլիպ. Դ 13) և յետոյ երգեց սա երգը «Ճամբաս գուն, Տէր, ընտրէ։» «Քրիստոս մահուան յաղթած է, ա՛լ մահուան խայթոցը ի՞նչ արժէք ունի ինծի համար,» ըսելով ծունկի եկաւ և սրտաբուխ աղօթք մը ըրաւ իբր գաւաճան հարսին համար որպէս զի դառնայ այդ մեղսալից ընթացքէն և, «Տէր գուն ներէ անոր,» ըսելով վերջացուց։ Առաջարկեց որ լաւ աղօթաժողով մը ընենք, ինչպէս զիրքը մխիթարելու գացող բոլոր քոյրերուն հետ նմանօրինակ աղօթաժողովներ ըրած է։ Մենք բաժնուեցանք անկէ անուշ տպաւորութեան մը տակ։ Որդեկորոյս այս կինը մեծ դասեր սորվեցուց մեզի։

1. Թշուառութեան վիշտերու և նման պարագաներու մէջ իսկ չհեռանալ Յիսուսէ։ Սա կնոջ դործնական կեանքը յիշեցուց Պօղոս առաքեալին խօսքը, Ո՞վ կրնայ զիս բաժնել Անոր սէրէն... Որդւոյ մահը, վիշտ՞րս, ուրիշ ի՞նչ։ 2. Թչնամիին աղօթել ու ներել։ Ինչպէս ըսինք, ան աղօթեց ու դեռ կ'աղօթէ իր հարսին համար, ու սրտանց ներած է անոր։ Վերջէ դոհար դաս մը չէ՞ սա Քրիստոսի կեանքէն սովրուած։ Ամէն Քրիստոնեայ անհատ իր մէջ։ Երանի՛ թէ որդեկորոյս մօր այս Քրիստոսանման կեանքը ամէնուս բաժինն ըլլայ։ Ռ. Ց. Տիրիճեան

ԴԵՄՈՍԹԵՆԷՍԻ ՅԱՆԴԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԵՄՈՍԹԵՆԷՍԻ վրայ կը պատմուի թէ երբ Աթենացիներուն կը բանախօսէր չատ լուրջ նիւթի մը վրայ, տեսնելով թէ անոնք մտիկ չէին ըներ, կանգ առաւ և ըսաւ թէ մանաւոր կարեւորութիւն ունեցող բան մը ունէր պատմելու, զոր չատ կը փափաքէր որ անոնք ալ լսեն։ Երբ այսպէս լռութիւն եղաւ, և ամէն աչք անոր

ուղղուեցաւ, ըսաւ թէ երկու մարդիկ էշ մը վարձեցին և տաք օր մը ճամբորդեցին Աթէնքէ դէպ ի Մեդարա։ Երկուքն ալ կը ջանային իշուն չուքը վայելել։ Անոնց մէկը ըսաւ թէ ինք թէ՛ էշը թէ՛ անոր չուքը վարձած է։ Միւսը ըսաւ թէ ինք էշը վարձած է միայն և ոչ թէ չուքը։ Դեմոսթենէս զայս պատմելէ ետեւ առանձնացաւ, բայց ժողովուրդը չսա թախանձեց որ ետ դառնայ և ուարտէ պատմութիւնը։ «Ո՛վ Աթենացիներ,» ըսաւ Դեմոսթենէս, «կ՛ուզէ՞ք ունկնդրել ինծի երբ իշու մը չուքին վրայ խօսիմ, և չէ՞ք ուզեր ունկնդրել երբ խօսիմ ամենակարեւոր բաներու վրայ»

Մարմնաւոր մարդն ալ այսպէս կ՛ընէ։ Մէկդի կը դառնայ յաւիտենական ճշմարտութիւններ լսելէն և փափաքով և բերկրութեամբ կ՛ունկնդրէ «առասպելներու» (ի Տիմ. Դ. 4)։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ԱՆՎԵՐԱԴԱՐՁ

Երկինքէն Թրոաս վար
Մի հրեշտակ լուսավառ,
Ու ժողվեց խուռներամ
Սըլացող ամէն ժամ։

Լանջքին վրայ լուսափայլ
Սեղմեց ան բոլորն ալ,
Որ էին չոր, անգոյն
Փընջակի մը հանգոյն։

Խորհուրդներ խօլ, անարդ
Եւ անպէտ գործ, արարք,
Ամէն խօսք անհամեստ,
Սէն աղօթք, վարմունք հեստ,

Յոնջ օրերը կեանքի,
Տարիներ փորձանքի,
Բոլորն ալ հաւաքուեր
Էին իր լանջքէն վեր։

Ըսի ես հրեշտակին
Ձայնով մը չեշտագին.
Ո՛հ, ետ տուր, ով հրեշտակ,
Ծաղիկներս բովանդակ.
Այդ ծաղկանց տեղ նըւաղ՝
Ուրիշներ տամ չքնաղ,
Որ բոյրով քընքուշիկ
Ու բոյրով անուշիկ
Փըթթին միշտ հոտենան
Երկնի մէջ յաւիտեան։
Իսկ հրեշտակն կորովի՝
Ակնարկով դորովի

Նայեցաւ վար կըրկին
Ջոր ծաղկանց իր գըրկին։
«Կը պահէ Տէրն յաւէժ
Անցեալն ա՛լ գահավէժ.

Օր, տարի մէյ մ՛անհետ՝
Ա՛լ պիտի չըդան ետ։»
Ա՛յս ըսաւ ու կըրկին
Սըլացաւ վեր երկին։

(Նման.) Գ. Ց. ԿԻՒԼԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Այս չաբթուան ամէնէն մեծ և պատմական անմոռանալի կարեւորութիւն և նշանակութիւն ունեցող դէպքն է «Օսմանեան Երեսփոխանական ժողովի բացումը»։ Ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը լարուած ուշադրութեամբ պիտի հետեւի Օսմ. Երեսփ. ժողովի առաջին քայլերուն և Թուրքիոյ ներքին և արտաքին էրէսպէժը և ճակատագիրը բացարձակապէս անկէ կախում պիտի ունենայ։ Բնական է թէ փորձառու և դարեւոր կեանք ունեցող Եւրոպ. նման հաստատութիւններ սրտաբուխ հաւակրութեամբ վերաբերին դէպ ի նորածին Օսմ. Խորհրդարանը, որուն յամրընթաց գործունէութիւնը պէտք չէ զարմացնէ նաեւ մեզ։ Երեսփոխաններէն շատեր խօսելու մարմաջէն բռնուած են և անոնց խնդիրներ երկար վիճաբանութեանց նիւթ պիտի մատակարարեն, մինչեւ որ իրական կարողութիւնները և կուսակցութիւնները ճշդուին։

Մեր անցեալ յօդուածին մէջ չեշտեցինք թէ Հայերս երեսփ. ընտրութեանց միջոցին անհերքելի պարտութիւն մը կրեցինք։ Անցեալ չաբթի Ծերակուտականներու ընտրութեան առիթիւ ալ այնպիսի կաց մը ըրինք, որ չեմ կարծեր թէ իր նմանը ունենայ մեր դրացի ազգերու պաշտօնական կամ կիսապաշտօնական կեանքին մէջ։ Մեր Օսմ. Սահմանադրական Հայ Մարմինին պատուական անդամները առանց նկատի առնելու Ծերակուտական ընտրութեանց ընթացքը և վիճակը՝ փութացին դարձեալ էջմիածնի 12 հոգի ընտրել և անոնց անունները ցանկը նոյն օր Ս. Պատրիարքին միջոցաւ Մեծ Եպարքոսին ներկայացնել իբր Հայ ազգին բաղձալի Ծերակուտականներ։ Այս փութկոտութեան անմիջական հետեւանքն եղաւ Հայ ազգի Հայրիկին անախորժ վիճակի մը մէջ իյնալը։ Մեծ Եպարքոսը ցաւ յայտնեց Ս. Պատրիարք Հօր թէ ընտրելիներուն ցանկը չատ ուշ կը հասնի և թէ արդէն Ծերակուտականներուն ընտրութիւնը ըստ օրէնի կատարուած և չորս Հայեր ընտրուած են (Գաբրիել էֆ. Նորատունկեան, Յովհ. փաշա Սաղըղեան, Աբրահամ փաշա Երամեան և Ագարեան էֆ.)։ Որո՞ւ կը պարտի Ս. Պատրիարք Հայրը դիւանագիտական այս ձախողութիւնը։ Հարկաւ Օսմ. Սահմ. Հայ Մարմինին, որուն 80 անդամներէն և

ոչ մէկը Ներակուսականներու ընտրութեան ընթացքի մասին վաւերական տեղեկութիւն ունեցած է։ Հարկաւ Սահմանադրական Հայ Մարմինի մը գոյութիւնը անհրաժեշտ է ազգին չահերը լուրջ խորհրդակցութեամբ պաշտպանելու համար։ Բայց եթէ այսքան պարզ խնդիրներու մէջ այսքան խոչոր կոֆեր կարելի և հնարաւոր կ'ըլլան, ի՞նչ պիտի ըլլայ մեծ խնդիրներուն վիճակը։ Գրիգոր Զօհրապ անչուշտ մեր երեսփոխաններէն ամէնէն կարողը կը սեպուի, բայց ան ալ կը պարծենայ թէ ինք 61րդ յօդուածին պատասխանատուն է ի վեր հակառակ եղած է։ Ինչո՞ւ, որովհետև այդ յօդուածը մինչև այժմ Հայերուն վնասաբեր եղած է։

Ցարգելով հանդերձ ամէն տեսակ դաղափարներու կատարեալ ազատութիւնը, իրաւունք ունինք կարծեմ իւրաքանչիւր անձէ պահանջելու որ տրամաբանօրէն մտածէ։ 61րդ յօդուածին հակառակորդները պէտք է հակառակ ըլլան նաեւ Հայ յեղափոխութեան։ Ինչպէս և ինչո՞ւ ծագեցաւ 61դ յօդուածը և յեղափոխականը։ Չէ՞ որ հայ ժողովուրդի ներսեան և քաղաքական կեանքի անտանելի թշուառութեան հարազատ ծնունդն են երկուքն ալ։ Ոչ Թուրք, ոչ Հայ, ոչ Պուլկար և ո՛չ ալ այլ յեղափոխական քաղաքական կուսակցութիւններէն ոեւէ մէկը հրաժարեցաւ իր կազմակերպութենէն, Մենք ինչո՞ւ պիտի հրաժարինք մեր մինչազգային իրաւունքէն, ապագային վրայ բացարձակ և դիւրահասան վստահութեամբ։ 61րդ յօդուածը երաչխաւորութիւն մըն է մեզ համար, թո՛ղ իրականանան մեզի տրուած խոստումները այն ատեն արդէն ոեւէ միջամտութեան պէտք չի մնար, իրենց երջանկութենէն արբշիռ Հայեր իրենք իսկ մեռելութեան կը դատապարտեն զայն։ Բայց ո՛րչափ ահաւոր պատասխանատուութիւն մը յանձն առած կ'ըլլանք մենք, եթէ այսօր 61րդ յօդուածը մեր ձեռքով իսկ ջնջենք և ապագային անոր պէտք ունենանք։

Ազգային Երեսփ. ժողովը այս ուրբաթ զբաղեցաւ վերջապէս Երուսաղէմի և նախորդ Պատրիարքին և վարչութեան հաչուետուութեան և ամբաստանութեան խնդիրներով։ Երեսփոխանները դեռ կը գտնուին ընականաբար տխուր յիշատակներու թարմ ազդեցութեան տակ և կուսակցական կիրքեր կ'ապառնան, բոցավառ բորբոքելու։ Միւս կողմէն ալ բարեբախտաբար կան չատ մը պաղարիւն մտածող երեսփոխանները որոնք կիրքերը չափաւորել և ամէն ինչ օրինականութեան և ազգային ժողովի մը վայել լրջութեան սահմաններու մէջ քննել և ճշդել կ'ուզեն, առանց որեւէ անհատի մը, որքան ալ ան ծանր ամբաստանութեան ենթակայ ըլլայ, զրկանք ընելու։ Այս երկու խնդիրներն ալ վերջին տարիներս և մանաւանդ վերջին տիւնեներուս մէջ այնքան զբաղեցուցած են ազգը, որ կը յուսանք թէ Ազգ. Երեսփ. Ժողովը անկուսակցական և ճշմարտասէր անձերէ կազմուած յանձնաժողովներով վերջապէս քաղաքակիրթ ազգի մը ներկայացուցիչներուն վայել լրջութեամբ կը լուծէ այս խնդիրները։ Երուսաղէմի վանքը ամբողջ ժ-թ. դարուն մէջ տնտեսապէս չարիք մը եղած է Հայ ազգի գլխուն, որ չարունակ դատապարտած է անոր տասնեակ հազար ոսկիներով պարտքերը վճարել առանց իրական օգուտ մը տեսնելու այդ Հաստատութենէն, որ միմիայն Վենետիկի, Վիէննայի պէս դիւանական միաբանութեամբ մը կրնայ ազգին օգտակար ըլլալ և իր բարոյապէս խնկած և խաթարեալ ճամբան ալ բարձրացնել։ 2,000է աւելի ձեռագիրներ դարերէ հետէ կ'ապասեն դիտնական հետազօտիչներու։ Հարիւրաւոր պորտաբոյծ վանականներ մինչեւ այժմ չահագործած են այս Հաստատութիւնը։ Ա՛լ բաւական է, պէտք է վերջ մը տալ այս տխուր կացութեան և փոխանակ դեղջուկ ըմբիշ-վարդապետներ հոն պահելու, պէտք է Հայ գիտութեան տաճար մը դարձնել այն սրբավայրը, ուսկից Քրիստոնէութեան լոյսը ծագեցաւ։ Արդէն Բողոքական և Կաթոլիկ եկեղեցիներ հոն ունին համբաւաւոր դիտնականներ, որոնց հետ չփուելով և մրցելով Ս. Յակոբի Հայ դիտնական միաբանութիւնն ալ կրնայ իր անունը անմահացընել իրապէս և ո՛չ թէ, ինչպէս այժմ, Երուսաղէմի մը հետեւելով։

Հ. ՄԱՄՈՒԿՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Օսմ. Խորհրդարան. Շաբաթ ժամը 7.45ին (Ը. Թ.) տեղի ունեցաւ Խորհրդարանին երկրորդ նիստը ներկայութեամբ 211 երեսփոխաններու։ Առաջամեայ նախագահ Նազիմ էֆ. (Տրապիզոն) զանգակը հնչեցուց և յայտնեց թէ օրուան աշխատութիւնը պիտի ըլլայ երեսփոխաններու ընտրական տեղեկագիրները հաւաքել, թուագրել և անոնց քննութիւնը Խորհրդարանի հինգ ճիւղերուն բաժնել վիճակով, յետոյ գահաճառին պատասխանը պատրաստելու համար 15 անդամէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմել՝ հինգ ճիւղերէն երեք երեք անդամ ընտրելով։ Այս ամէնը ժամանակի կարօտ է և կարգապահութեան համար փափաքելի է որ

խօսք ուղղուեր ձեռքով նչան տան և իրենց ա-նունները արտասանեն։ Գանի մը խօսքերու փո-խանակումէ ետքը դադար արուեցաւ, որու միջո-ցին տեղեկագիրները թուագրուեցան և ճիւղերը իրենց դիւանները ընտրեցին սապէս. Ա. ճիւղ. Ա-պենապէթ Ահմէտ Բիզա պէյ (Պոլիս), Ապենապէթ Յուսուֆ Խուլուսի պէյ (Պէյրութ), Բ. ճիւղ. Մահ-մուտ Մահիր էֆ. (Էնկիւրիւ) և Արիֆ պէյ (Կիւ-միւշխանէ), Գ ճիւղ. Էմրուլլահ էֆ. (Իսմիրնէ) և Խայրի պէյ (Նիկոէ), Դ ճիւղ. Թալաթ պէյ (Իսմիր-նէ) և Հիւսէյին ճահիտ պէյ (Պոլիս), Ե ճիւղ. Մուսթաֆա Ասըմ էֆ. (Պոլիս) և Նէսիմ էֆ. (Այ-ընթաբ)։ Նմանապէս ընտրուեցան դահաճառին պա-տասխանը խմբագրող մարմնին անդամները սապէս. Ա. ճիւղ. Ահմէտ Բիզա պէյ և Քոզմիան պէյ (Պոլիս), Սավա էֆ. (Իսկիւպ), Բ ճիւղ. Մահմուտ Մահիր էֆ. (Էնկիւրիւ), Զօհրապ էֆ. (Պոլիս), և Ապտիւլ-դաէր Հաչիմ էֆ. (Մոսինէ), Գ ճիւղ. Էմրուլլահ էֆ. (Գրդզ Քիւլիսէ), Բիզա վարչ (Քէօթահիա) և Ազմի պէյ (Քրէզրին), Դ ճիւղ. ճավիտ պէյ (Սէլա-նիկ), Սէյիտ պէյ (Իզմիտ) և Բահմի պէյ (Սէլանիկ), Ե ճիւղ. Եուսուֆ Քէմալ էֆ. (Գասթէմունի), Նէ-ճիպ պէյ Տիրազէ (Իսկիւպ) և Նէսիմ էֆ. (Այտըն)։ Երբ նիստը վերսկսաւ, թուագրուած տեղեկագիր-ները վիճակով բաժնուեցան, առաջին չորս ճիւղե-րուն 42ական, իսկ հինգերորդին 43 հատ։ Եւ երբ այս բաշխումն ալ աւարտեցաւ, Նախագահը դան-դակով արձակեց ժողովը։ Կիրակի և երկուշաբթի ընդհանուր նիստ չեղաւ, բայց բոլոր ճիւղերը բա-ւական զբաղեալ էին։

Երրորդ ընդհ. նիստը տեղի ունեցաւ երեքշաբ-թի, օրակարգ ունենալով չնորհաւորական հեռա-գիրներու թարգմանութիւններուն ընթերցումը, ընտրական տեղեկագիրներուն քննական արդիւնքը և դահաճառի պատասխանին նախօրինակը։ Նախ կարդացուեցան օտար խորհրդարաններու չնորհա-ւորական հեռագիրները այբուբենի կարգով և ծափերով ողջունուեցան, մանաւանդ Անգլիական Խորհրդարանի հեռագիրը։ Ցետոյ ժամանակի կար-ճութեան պատճառով կարդացուեցաւ Թուրքիոյ ա-մէն կողմերէն հասած հեռագիրներուն դասակար-գութիւնը միայն սապէս. Օսմ. դեսպաններ, հիւ-պատոսներ, կուսակալներ, քոմիթէներ, համայնք-ներ, ակումբներ և այլն։ Իսկ երբ Նիազի պէյի անունն արտասանուեցաւ, բոլոր սրահը թնդաց ծափերու որոտումով և երեսփոխանի մը առա-ջարկութեամբ յոտնկայս չնորհակալութիւն յայտ-նուեցաւ։ Ուրիշ անուն մը, Եըլտըզի նախորդ ա-ռաջին քարտուղար Թահսին վարչայինը, հեղնու-թիւններով և պժգանքի արտայայտութիւններով ընդունուեցաւ։ Մանաւանդ համակրանքով ողջուն-ուեցան դիւանաւորականներու և Պարսիկներու չնոր-հաւորութիւնները։ Հեռագիրներու թիւը 350ի կը հասնի։ Գանի մը երեսփոխաններու պաշտօն յանձ-նուեցաւ խորհրդարաններու չնորհաւորականնե-րուն պատասխանները խմբագրել։ Եւ որոշուեցաւ որ Անգլիոյ Խորհրդարանին ուղղուի չնորհակալու-թեան հեռագիրը բոլոր երեսփոխաններն ալ ստորագ-րեն։ Այս ձեռնարկուեցաւ վաւերացնել ընտրա-կան տեղեկագիրներուն քննութեան արդիւնքը, իւ-րաքանչիւր երեսփոխանի տեղեկագիրը կարդացը-նելով և, երբ դիտողութիւն չըլլայ, վաւերացը-նելով։ Բուռն ընդվզումներ եղան Սիւրիոյ երեսփոխան Շէֆիգ պէյի և Պէնղազիի երեսփո-խան Եուսուֆ Շէրվան էֆ.ի ընտրութիւնները, որոնք չվաւերացուեցան։ Հայ երեսփոխաններու ընտրութիւնը վաւերացաւ առանց դիտողութեան։ Նիստը փակուեցաւ ժամը մէկի մօտ, չորեքշաբթի օրուան օրակարգ թողլով, ինչպէս հեռագիրնե-րու ընթերցում ընտրական ուրիշ տեղեկագիրնե-րու վաւերացում, և, երբ վաւերացուած երեսփո-խաններու թիւը համապատասխան 2/3ին հասնի, նա-խագահի ընտրութիւն, նաեւ վիճաբանութիւն դա-հաճառի պատասխանին վրայ, եթէ պատրաստ ըլլայ։

Չորրորդ նիստը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի ժամը 8ի մօտերը։ Կարդացուեցաւ «Ափղանիստա-նէ Զայն Մը» վերնագրով երկար հեռագիր մը, որու ընթերցումը քառորդ ժամ տևեց և ծափերու մէջ վերջացաւ։ Ցետոյ կարդացուեցաւ ուրիշ հեռագիր-ներու ցանկ մը և ձեռնարկուեցաւ երեսփոխան-ներու ընտրական տեղեկագիրներուն վաւերացման։ Շապին Գարահիսարի երեսփոխան Սէրտարզատէ Մուսթաֆա էֆ.ի վաւերումը բուռն ընդվզումա-թեան բախեցաւ, իսկ Պէնղազիի երեսփոխան Եուսուֆ Շէրվան էֆ.ի ընտրութիւնը մերժուեցաւ։ Դադարէ մը ետքը կարդացուեցաւ Ֆրանսայի ե-րեսփ. ժողովին չնորհաւորական նամակը 130 ստո-րագրութեամբ։ Ասենադպիրը ծանոյց թէ ընտրա-կան բոլոր տեղեկագիրները դեռ վաւերացուած չեն, բայց համագումարը 250 հաչուելով երկու երրորդը 160 կ'ըլլայ և վաւերացուածներու թիւը 177ի կը հասնի։ Ուրեմն կարելի է նախագահի ընտրու-թեան ձեռնարկել։ Ժողովը համամիտ գտնուեցաւ և ըստ կանոնի ընտրուեցան գաղտնի քուէով սա երեք ընտրելիները. Ահմէտ Բիզա պէյ, Ազմի պէյ և Էմրուլլահ էֆ., որոնցմէ մին նախագահ պիտի անուանուի վեհ. Սուլթանէն։ Երկրորդ նախագա-հին ընտրութիւնը թողուեցաւ յաջորդ օրուան

Մայրաքաղաք. Շաբաթ դումարեցաւ նաեւ Ծերակոյտը, ուր Վարչապետը կարդաց Կայս. հրամանագիր մը, որով նախորդ վարչապետ Սայիտ փաշա նախագահ կը կարգուի։ Ցետոյ բոլոր Ծերակուտականները երդման բանաձեւին վրայ քիչ մը վիճաբանելէ եաեւ Վարչապետին առջեւ խմբովին երդում ըրին Սահմանադրութեան 46րդ յօդուածին համաձայն «Կայսեր և Հայրենիքին հաւատարիմ դանուելու և հիմնական օրէնքին ու հրամայիչ իրաւունքներուն պաշտպանը յարգելու և անոր հակառակ գործելէ զգուշանալու համար»։ Ծերակոյտը երկուշաբթի վերսին գումարեցաւ Սաիտ փաշայի նախագահութեամբ և ձիւղերու բաժնուեցաւ։ Բացակայ էին Պատերազմական, Ծովային և Առեւտրական նախարարները։ Նախորդ Ծերակոյտին մնացած գոց անտուկ մը Բ. Դռնէն երեսփ. ժողով տարուելու համար։ Միհհաթ փաշայի որդին Ալի Հայտար Միհհաթ պէյ և մաքսային վերատեսուչ Բահիճ փաշա Ծերակոյտի անդամ կարգուեցան։ — Երեսփ. ընտրութիւններէն առաջ և եաքը երեսփոխաններու նկատմամբ Ներքին գործերու նախարարութեան ղրկուած բողոքագրերը Մեծ Եպարքոսին կողմէ երեսփ. ժողովի նախագահին ղրկուեցան։ — Խորհրդարանի բացման պահուն գահաժառանգ իշխան Ըէչատ էֆ.ի բացակայութիւնը Լա Թէռւէ անոր հիւանդութեան վերագրած էր։ Թուրք թերթեր կը հերքեն այդ ղրոյցը։ Գալով իշխանին ապարանքը մանել փորձող Թիւֆէնկճի Մուսթաֆային, մարդը կ'ուրանայ իր յանցանքը, և հասկցուած է թէ չար նպատակ ունէր իշխանին դէմ։ —Կը հաստատուի թէ Ահմէտ Րիզա պէյ Կրթական նախարար պիտի անուանուի։ — Նախարարներու Խորհուրդը կիրակի որոշեց յարմար անձեր նշանակել Պետական Խորհրդոյ այն անդամներուն տեղ, որոնք Ծերակոյտի անդամ նշանակուեցան, Երեսփ. ժողովի յանձնել բարենորոգման հինչ հինչ ծրագիրներու հետ ելեւմտացոյցը և այժմէն բանալ ոստիկանական վարժարանները։ Խորհրդակցեցաւ նաեւ թէ ի՛նչ դիրք պիտի բռնէ հանդէպ Երեսփ. ժողովին։ — Բարձր դասու Թուրք տիկնոջ մը նախաձեռնութեամբ Թրքուհիներու դրական ընկերութիւն մը կազմուած է Թրքուհիներու չահերը պաշտպանելու համար։ — Անցեալները 85 մետուկ կարասիի Թուղթ մը գտնուեցաւ կինոջ մը ձեռք, և քննութեամբ հասկցուեցաւ թէ կարասիները Սելիմ Մելհամէի կը պատկանէին և պիտի փախցուէին։ Ոտովհետեւ ան անագին պարտք ունի այս քաղաքին մէջ, կ'առաջարկուի անոր բոլոր գոյքերը և կալուածները արգելքի տակ դնել։ — Ելեւմտական խորհրդական Մ. Լոռան կը յայտարարէ թէ պատրաստուած ելեւմտացոյցը 2½ միլիոն ոսկիի բաց ցոյց կու տայ, ուստի անհրաժեշտ է հասոյթի նոր աղբիւր գտնել։ — Հոս ժամանած Ամերիկեան անխիանականներու առաջնորդը կը հերքուի և տեղեկագրողները, պալատական երկու նախկին թիկնապահներ, Վարչապետին կողմէ յանդիմանուեցան և պիտի պատժուին Պատերազմական նախարարութենէն։ — Երկրորդ գահաժառանգ Եուսուֆ Իզզէտտին իշխանը Փանկալթիի զինուորական վարժարանին նկարներու և զէնքերու ցուցահանդէսը այցելեց և 88 ոսկիի նկար գնեց ու 50 ոսկի նուէր ըրաւ վարժարանին։ Պիւրհանէտտին և Ապտիւրահմանի իշխաններն ալ 154 ոսկիի գնում ըրին։— Կայսերազուն իշխան Իպրահիմ Թէվֆիգ էֆ.ի մայրը մեռաւ։ — Շիրքէթի Հալէմ-Սալաճագի գծին նաւորդներէն ոմանք, որոնք առաջին կարգի տոմսակ առած և նստելու տեղ մը գտած չըլլալով ուզած էին փոխել տոմսակները և չէին յաջողած, գտած բացին ընկերութեան դէմ, և ընկերութիւնը ի բացակայութեան դատապարտուեցաւ ետ տալ տոմսերուն գինը և 120 դահ. դատական ծախք վճարել։ — Ֆաղաքապետութիւնը, որ 30 տարիէ ի վեր ամիսը 8,000 դահ. կը վճարէ Քեաղըտխանէէ Եըլտըզ և Կայս. խոհանոց հոսող ջուրին ու անոր պահապանին համար և վերջերս ալ 3,000 ոսկի ծախսեց ջուրի մեքենաներուն նորոգման համար, որոշած է բոլոր այդ գումարները պահանջել Կայս. Անձնական Դահձէն։ — Ցարութիւն փաշայի ընտանիքին 4,406 դահ. ամսաթոշակ յատկացուեցաւ։ — Կեդր. Բանտի խոովարարներէն 42 հոգի աքսորուեցան Աֆրիկեան Տրիպոլիս։

Աւետ. Ծող. Կը լսուի թէ Եոզղատի Աւետ. եկեղեցւոյ քարոզիչ Պատ. Նազարէթ Հաճէթեան Ազիզկէի Լուս. ժողովուրդէն քահանայութեան պաշտօնի հրաւիրուած և հրաւէրն ընդունած է։ — Սահմանադրութեան հռչակումէն ի վեր Ազնթապի մէջ հին ոէժիմի պաշտօնեաները վար առնելու համար աշխատող հինդ երիտասարդներ, որոնք ձերբակալուելով Հալէպ տարուած էին, վերջերս Ազնթապ վերադարձած են և ժողովուրդը խնդագին դիմաւորած է զանոնք։ —Մունճուսունի մէջ Սահփան էֆ. Զօրլուեան կը քարոզէ և Ազնթապցի Օր. Նուբիկա Լեոնեան աղօթաժողովներ կը գումարէ։ Երկուքին ալ աշխատութիւնները արդիւնաւոր են։— Վեր. Վարդան Նաճարեան Պէյլանի եկեղեցիին քարոզիչ կարգուած է։

Հայ Ծող. Պատրիարք Հայրը երկուշաբթի Բ.

Դուռը գնաց և Վարչապետ Քեամիլ փաշայի դիտողութիւնները ըրաւ գաւառներու քննիչ յանձնաժողովին նախագահ Սըլի Տանիչ պէյի դէմ, նաև կարգ մը բարբարոսներու երեսփոխան ընտրուելուն դէմ։ Քեամիլ փաշա և Ներքին գործերու նախարարը արդարացուցին Պատրիարքին վերջին դիտողութիւնը և յայտարարեցին թէ այդպիսիներու դէմ գաւառներէ եկած բողոքագրերը երեսի. ժողովին պիտի յանձնեն։ — Ոստիկանական նախարարը և Ծովային նախարարը Պատրիարք Հօր չնորհաւորական այցելութիւն տուին Պատրիարքարանի մէջ։ —Ն. Սրբազնութիւնը Հայ սովեալներու համար իր ընդհանրական կոչէն զատ յատուկ նամակով մը դիմում ըրած է նաև բոլոր ծանօթ ազգայիններուն։ Սեպուհ պէյ Մազսուտ ի պատասխանի այդպիսի կոչի մը 30 ոսկի ղրկած է։ Ն. Սրբազնութիւնը Տիար Լևոն Մկրտիչեանի դրելով չնորհակալութիւն յայտնած է այն նուիրատուներուն, որոնք 620 ֆրանք հանգանակած էին Ֆուատ փաշայի պատուոյ սուրին համար, և ծանուցած է թէ այդ դումարը Հայաստանի սովեալներուն յատկացուցած է։ — Ներքին գործերու նախարարութեան հրամանով Քաղաքապետութիւնը Պատրիարքարանի միջոցով պաշտպանագիր մը ղրկեց գաղթականաց յանձնաժողովին և զեկոյց թէ գաղթականները մինչև 15 օր իրենց երկիրը վերադարձուելու են կամ գործի դրուելու են։ Յանձնաժողովն ալ յայտարարեց թէ միայն մինչև 10 օր հաց պիտի տրուի գաղթականներուն։ — Նպաստից յանձնաժողովը դրով մը յանձնարարեց Զէյթունի կաթողիկոսին որ ղրկուած դրամով ցորեն բաշխուի կարօտեալներուն և ոչ թէ դրամ։ —Փոխանորդ Հայրը իր հետ առնելով զԼևոն էֆ. Քիւրքճեան անցեալ ուրբաթ Պատրիարք Հօր կողմէ փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Պուլկարաց Էկզարքին, Բողոքականներու Սղզապետին, Ասորւոց փոխանորդին և Հբէից Բաբունապետի տեղակալին, իսկ չաբաթ Գամէր էֆ. Շիրինեանի հետ Մխիթարեան և Անտոնեան Հայրերուն։ —Ազգ. ժողովը անցեալ ուրբաթ գումարեցաւ և ամբողջացուց Երուսաղէմի հաշուեքննիչ յանձնախմբին ընտրութիւնը։ Ատենապետ Մինաս Զերազ էֆ.ի առաջարկութեամբ ժողովը պաշտօնապէս իր համակրութիւնը յայտնեց Օամ. Խորհրդարանի բացման համար և բարեմաղթութիւններ ըրաւ անոր յարատևութեան համար։ — Կրօն. ժողովը չրջաբերականով մը գաւառներու առաջնորդներուն յանձնարարեց վանքերու բոլոր հնութիւնները և նուիրական անօթները զգուշութեամբ և անկորուստ պահպանել։— Երուսաղէմի Պատրիարքը հեռագրով Իզմիրլեան Սրբազանէն խնդրած է փութով վերջացնել վանքին հաչիւները և Երէցեան Սրբազանը ու Ղևոնդ Վրդ.ը վանք վերադարձնել։ — Ասկէ առաջ բարեբարի մը կղմէ նուիրուած և յարդ անդործածելի մնացած 2-3.000 ոսկիի դումար մը Հայկական Բարեգործ. Ընդհ. Միութեան տրամադրութեան տակ դրուած է, կ'ըսուի, և պիտի յատկացուի Հայաստանի սովեալներուն։ — Հայոց Միաց. Ընկ.եան անօրէն ժողովը որոշեց պարահանդէս մը տալ ի նպաստ Ընկերութեան։ — Հմայեակ էֆ. Խոսրովեան Միլքիյէ Վարժարանին մէջ Միջազգային իրաւաբանութեան ճիւղին դասախօս անուանուեցաւ։ —Մակուայ Խանը Թուրքիոյ սահմանակից Սիլոաւ և Սարամերիկ գիւղերուն մօտ Նոյ. 26ին կոտորած է Դաշնակցական Հայ խումբերը և Թուրք սահմանապահ զօրքերը։ —Բինկեանի մէջ 8-10 տարեկան քառասուն տղայք մեռած են անօթութենէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ

Աւստրիա. Պոսնա-Հէրսէքի կցման խնդրին քննութիւնն սկսաւ Աւստրիական դահլիճին մէջ Դեկ. 16ին։ Քրիստոնեայ Ընկերվարականներու և Համադերման կուսակցութիւններու պետերը ինքնօրինութեան ի նպաստ խօսեցան։ Բայց Հարաւային Սլաւներու ներկայացուցիչը փաստաբանեց թէ երկու այդ գաւառները Պետութեան հարաւակողմի միւս Սլաւ հողերուն կցուելու էին։ Նախարարապետ Պառոն Ֆոն Պինէրթ երկարօրէն խօսեցաւ կցման ծրագրին վրայ։ Հաւատիա ստիպուած էր Պոսնա-Հէրսէքը կցել քաղաքական պատճառներով, և թէ «միջազգային օրէնքով իրաւունք ունէր այս քայլը առնելու։» Թեթեւութեամբ առնուած չէր քայլը։ Պարագաները անհրաժեշտ դարձուցին անմիջական դործողութիւնը։ Թուրքիոյ մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնները անխուսափելի դարձուցին սահմանադրական փոփոխութիւններ մուծանել յիշեալ երկու գաւառներուն մէջ։ Վայրկեանը հասած էր, թէեւ անակնկալօրէն կանուխ, որ աներկբայելի կերպով պարզուէր Ն. Վեհափառութիւն Փրանց Եոզէֆի զանունք դրաւելու իրաւունքը։ Եթէ Սահմանադրական իրաւունք չնորհուէր, մինչ այդ գաւառները Թուրք դերիշխանութեան ներքեւ կը գտնուէին, ուրիշ ձեւով մը պիտի ներկայանար Պոսնիական խնդիրը։ Բայց ասոր, վճռական քայլ

մը հարկ էր առնել Թոյլ չտալու համար որ ժողովուրդը սխալ տպաւորութիւն ընդունէր նկատմամբ Աւստրիոյ նպատակներուն, նաեւ չէզոքացնելու համար Համաեւրպ չարժումը։ Աւստրիա այդ երկու դաւառեզրուն մէջ պահապան զօրքեր պահելու իրաւունքը ետ առնելով բարեկամութիւն մը ցոյց տալ ուզեց Թուրքիոյ նոր դրութեան հանդէպ, բայց դժբաղդաբար սխալ հասկցուեցաւ։ Աւստրիա պատրաստ էր կարելի ամէն ապացոյցներով իր համակրանքը ցուցնել Սահմանադրական Թուրքիոյ։ Կառավարութիւնը սկիզբէն հետէ հաւանած է Պալքանեան խնդիրներու համար դեսպանախորհուրդի մը գումարման, պայմանով որ նախապէս կատարեալ հասկցողութիւն մը ըլլայ թէ ի՛նչ խնդիրներ նկատի պիտի առնուին։ Երկեակ Պետութիւնը հիմա կ՚աշխատի սահմանադրութիւն մը յօրինել կցուած դաւառներուն համար։ Պառոն Ֆոն Պիւներթ բացատրութիւններ ալ տուաւ Թուրքիոյ հետ վերսկսուած յարաբերութիւններուն վրայ, և վստահօրէն յայտնեց թէ Թուրքիոյ հետ քաղաքական համաձայնութեան մը չնորհիւ անտեսական պատերազմը վերջ պիտի գտնէ։ Փրոֆ. Ըմելիա ճառ մը խօսեցաւ, որով զԱնգլիա պախարակեց անխնայ։ Ըսաւ թէ Անգլիա կը ջանայ առեւտրական ուսակէտով օգտուիլ ներկայ կացութենէն և միեւնոյն ժամանակ կը ճգնի զԱւստրիա պատժել Թրմանիոյ հաւատարիմ գտնուելուն համար։

Մէյոյ. Նահանջնէր. Մաքսային սակացոյցի բարեփոխման պայմանները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբը կը շարունակէ իր գործը։ Տարաձգործներուն մեծ մասը կը թուի թէ կ՚ուզէ որ խամ նիւթերու սակացոյցը զեղչուի, բայց ոչ թէ գործուած նիւթերունը։ Օրինակի համար, կօշիկ և ոտքի ամաններու պատրաստողներ կ՚ուզեն որ մորթերը անմաքս ընդունուին և կաշիին մաքսը աճեցնայ։ Այն ժամանակ, կ՚ըսեն, կրնան ուրիշ երկիրներու վճարած օրականին կրկինը վճարել և աւելի ընտիր և աւելի աժան կօշիկներ արտադրել։ — Ըստ պաշտօնական տեղեկագրին Մր. Թէֆթ 7,659,688 քուէ ընդունած է վերջին ընտրութեան մէջ, իսկ Մր. Պրայըն՝ 6,450,000։ Ընտրութեանց մասնակցած են Հանրապետական, Ռամկավարական, Ընկերվարական կուսակցութիւնները, ոգելիցներու վաճառման հակառակող կուսակցութիւնը, Անկախ Դաշնակցականները, Ժողովրդականները և Ընկերվարական գործաւորները։ Բայց ի առաջինէն ամէնն ալ նուազ քուէ տուած են քան 1904ին, մանաւանդ Ժողովրդականները։ — Դեկ. 15ին Նախագահ Րուզվելթ Քոնկրէսին զօրաւոր պատգամ մը ղրկեց Փանամայի ջրանցքին Ֆրանսական ընկերութենէն գնման խնդրին վրայ։ Կը թուի թէ Նէ- Եորք Ո-ըլտի արտօնատէր ու հրատարակիչ Մր. Փելիցըր մերթ ընդ մերթ հրատարակած է սպսիսի լուրեր թէ ջրանցքին փոխանցման ժամանակ խարդախութիւններ տեղի ունեցան, որոնցմէ օգտուեցան Մր. Թէֆթի մէկ եղբայրը և Նախագահին քեռայրը։ Ճշմարտութիւնը սա է որ այդ մարդիկը առնչութիւն չունէին բնաւ գործին հետ, բայ սասի, գործը կատարուած է Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան ձեռամբ և բոլորովին դոհացուցիչ և ուղիղ եղանակով։ Մր. Րուզվելթի իրաւունքները Քոնկրէսի առջեւ կը դնէ, և միեւնոյն ժամանակ հրահանգ կու տայ ընդհ. դատախաղին ի նկատ առնել սա խնդիրը թէ ի՛նչ ընթացք պէտք է բռնել նկատմամբ Մր. Փելիցըրի որ, կ՚ըսէ Մր. Րուզվելթ, Ամերիկայի ժողովրդին վրայ նախատինք բերած է, առանց ապացոյցի սուտերի մը խոկ ջանալով սակ կորզել անհատներէ և բուն իր կառավարութիւնը յանցապարտ կացուցանել քաղաքակիրթ աշխարհի առջեւ։

1908 ՏԱՐԻՈՅ "ԱԻԵՏԱԲԵՐ,,Ի ՑԱՆԿԸ

ԱԶԳԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔ 829։

ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ագաէրայ 243. Աղըն 243. Ամաթա 642. Այնթապ 120. Արաբկիր 384. Արդի աւետարանիչ մը 911. Աֆիոն Գարահիսար 316։

Գուլուլու 64։

Երիզա 641. Եոզղատ 119։

Էնգարէ 244. Էսքիշէհիր 316։

Թալաս 243։

Խարբերդ 244, 315. Խնուս-Բերդ 770, 887. Խոզլու 770, 888։

Կեսարիա 243. Կէմէրէկ 243։

Հարամիկ 770, 887։

Ձէրրահ 121։

Մարսուան 404. Մուշ 243, 403, 801. Մուրատչայ 802։

Շէփիկ 476։

Ուրֆա 802։

Չէվիրմէ 770, 888։

Պանտրմա 548. Պէհէհանի 244. Պիթլիս 547. Պուլանըղ 888։

Սըվազ 385. Սթանոզ 244։

Վէզիր Քէօփրիւ 65։

Տիարպէքիր 384։

Քէմախ, Հազարիկ ու Բաղտաիճ 641. Քղի 315։

Ֆրէզնօ 475։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Աստուածոյ յայտնուիլը Իսրայէլի 772, 788, 831, 872. *Աւետարանին նպատակը* 739։

Գիրքերը քննել, ընդդէմ վերին քննադատութեան 756։

Սբ. Հոգին եւ Սբ. Գիրքը 699, 722։

Վերին քննադատութեան պատմութիւնը 920, 940։

ԲԱԶՄԱԶԲԱՂ, ԱՇԽԱՐՀԷՆ 313, 473, 546, 642, 716։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Ախտերու հանդէպ ընդդիմութիւն 886. *Անիրաւութիւն հիւծախտաւորներու հանդէպ* 801. *Անկանոն արտաշնչութիւն* 31. *Աչխարհիս ամէնէն խոշոր ժամացոյցը* 544. *Առանց քաֆէյինի խահուէ* 769. *Առաղձ մաշող մեքենաներ* 679. *Աւելի աժան բահուամ* 104։

Գիտութիւնը 1907ին 9. *Գլխացաւ* 545. *Գործնական գունաւոր լուսանկարչութիւն* 278. *Գունաւոր լոյսերուն ներգործութիւնները* 512։

Դալուկ 624. *Դրոշմաթուղթ ծախելու մեքենայ* 544։

Եգիպտացորենի արժէքը աչխարհի մէջ 167. *Ետ մնացող մանուկ* 225։

Ընտիր նոր արուեստագիտական գլորոց մը 639։

Թէյ, եւ թէյ խմել 223. *Թոմըս Ի. Էախըն* 263։

Ժուժկալութիւն առեւտրական տեսակէտէ 679։

Ինֆլուէնցայի համաճարակներ 400։

Լաւագոյն գրգռիչը 166. *Լութհըր Պըրպէնքի նոր գործը* 714։

Կեանքը Ովկիանոսի ալիքներուն մէջ ու ա-նոնցմէ վեր 206. *Կեանքի երկարացում* 828։

Հնախօսական նոր պիւտեր Եգիպտոսի մէջ 47, 63։

Զախձեռնիութիւն 151։

Մանկիկին զգեստները 103. *Մանրանկար երկաթուղի մը* 135. *Մարզ և բուսական աչխարհ* 423, 455, 495, 527. *Մարմնամարզ գեռահաս աղջիկներու և մանկամարզ կիներու համար* 456. *Մեծ փոթորիկներ արեգակին մէջ* 119. *Մէջնիքոֆի վարկածը երկաթնակեցութեան նկատմամբ* 472. *Մժեղներու չնչում կակտէնիի հայթի միջոցով* 512. *Մր. Օրվիլ Բայթի թռչելու մեքենան* 696։

Նաւահանգիստները լուսաւորել 887. *Նորաձև կենսապահ գօտի* 495. *Նոր յառաջդիմութիւն կօչիկի պատրաստութեան մէջ* 439։

Ուժեղ երիտասարդ մը 265։

Պաքթէրիայի խմոր 624. *Պիրևնականց ճգնաւորը* 190. *Պլէքուէլ կղզւոյն կամուրջին աւարտումը* 351։

Ջայլամի ազարակի մը մէջ 239։

Վատնում 915, 935. *Վերարկուն* 31. *Վերելք ի Հիմալայա* 295։

Տաքութեան բժչկական օգուտները 867։

Ցրտաուութիւն 80. *Ցրտաուութիւն և անոր պատճառները* 80, 103։

Փանամայի Հանրապետութիւնը 368, 383։

Օգաւորում 80. *Օդի հոսանք* 80։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ազատ երկրի մէջ ազատ եկեղեցի 843, 883. *Ազատութեան նահատակներ* 601. *Ազատութեան սահմանը* 569. *Ակնարկ մը* 1907 *տարիին վրայ* 4. *Ամանորի աղջոյն* 1. *Ամերիկեան Պարտը* 185, 882. *Ամուսնութիւն և եկեղեցականներ* 219. «*Ան մարդը դուն ես*» 25. *Այս կեանքին բուն նպատակը* 396. *Անգլիա, Թուրքիոյ բարեկամ* 777. *Անդրիերէն լեզուն* 204. *Անհատներու հետ հոգևոր տեսութիւն* 273. *Անձնական ազդեցութեան բանաւոր սահմանները* 633. *Անձնական ծանուցում* 707. *Անձնականութիւն և միջավայր* 465, 489. *Անձնասպանութիւնը կարելի է արգելարանել* 187. *Աստուածաբանական ուսում* 436. *Աստուածաչունչը, ազդ չինով* 705 *Աստուած միշտ կը կրէ* 469. *Արդիականները* 308. *Արդի Գալիլէոս մը* 164. *Արդի Զին.* 379. *Աւետիք* 706։

Բարոյական դաստիարակութեան համաժողով 952. *Բողոքական Սպրգալետարան* 596. *Բողոքական Ցեղափոխութիւնը* 793, 821, 841, 861, 881, 909, 929, 949.

Գերման գլորոյը 236. *Գիտութիւն և կրօնք* 116։

Դաւանանքի մը անհրաժեչտութիւնը 276։

Եպիսկոպոսականներ և Հռոմ 203. *Եսայի մարգարէ և իր գիրքը* 395. *Երաժչտական հանդէս մը* 310. *Երեմիայի պատգամը* 99. *Երեք տեսակ մահ* 521. *Երկու պարտէզներ* 289. *Ե. Ֆ. Ը.ի քարտուղար մը Թուրքիոյ համար* 619. *Ե. Ֆ. Ընկերակցութիւն Թուրքիոյ մէջ* 729։

Զօր. Կորտոնի Աստուածաբանութիւնը 364։

Ընդհանուր ժողովի մը պէտքը 731. *Ընտրութիւններ* 730։

Թէ ինչ սորվեցայ կաթոլիկ վարդապետէ մը 491. *Թղթակիցներ և յօդուածագիրներ* 619. *Թուրք յեղափոխութեան գաղանիքը* 673։

Ինչ է մարդուս դոյութեան նպատակը 201. *Ինչո՞ւ Ծննդեան տօնը Զատկի տօնէն եաքը սահմանուեցաւ* 44. *Ինչո՞ւ վերընտրուիլ չուզեր Մր. Րուզվելթ* 507. *Ինչպէս պարգեւներու է եկեղեցականը կեանքը* 113. *Ինչպէս հասկնալու ենք Յովհ.*

Է. 2-10 75. Ի՞նչպէս պէտք է զարգացնել եկեղեցական կեանքը 145. Ի՞նչ տեսակ նկարագրի կը կարօտինք 891։

Լաւն ու լաւագոյնը 889. Լեզուներ խօսիլ 220. Լէօ Թոլսթօ եւ եկեղեցին 745. Լօրա Քէլվին 73։

Խաղաղութեան չարժման աճումը 60. «Խաղաղութիւն ունենանք» 762, 779. Խօսակցութիւն 260. Խօսակցութիւն Ցիսուսի նկատմամբ 449։

Մայրագոյն Սրեւելքի եկեղեցիները 345։

Կաթոլիկութիւնը Ամերիկայի մէջ 420. Կէօթէի առածը 347. Կը մտածե՞նք Ցիսուսի վրայով 42. Կրօնական մոլեռանդութիւն ու քաղաքական ազատութիւն 795, 825. Կիրակնօրեայ դպրոցներու համար աղօթք 658. Կ. պոլսոյ և գաւառներու մէջ ազատութիւն 763. Կրօնք և առողջութիւն 217. Կրօնք և կառավարութիւն 707։

Հազար ինն հարիւր եօթ (1907) տարին 1. Համանկիքան համաժողովը 523. Հայ մանուկը և եկեղեցի 365. Հայրենասիրական կոչ մը 761. Հայրենիքիս համար 617։

Հեռակրութիւն կամ խորհուրդի և զգացման փոխանցում 161. Հէլէն Քէլլը և զգայում և զգայնութիւն 305. Հիւանդապահութեան դպրոց 420. Հոռվմայեցւոց Թուղթը 259։

Ճափոն հետզհետէ հանակրութիւն կը կորնչնէ 451. Ճշմարտութեան հաւատարմութիւն 506։

Մամոյ ազատութիւն 691. Մանչերու համար վեց կանոն 635. Մարդ և իր գինը 361. Մարդուն լման չափը 524. Մարդու պէս մարդ պէտք է 747. Մարդ տիեզերքին մէ՛ մնկնիչն է մէ՛ մեկնութիւնը 129. Մեղք և մահ 330. Մեր աղգակիցները 570. Մեր բարձր դպրոցները 468. Մեր եկեղեցիներուն՝ ուրիչ Աւետարանական եկեղեցեաց հետ յարաբերութիւնը 233. Մեր եկեղեցիներուն պատասխանատուութիւնը 588. Մեր ծանօթութիւններուն աղբիւրը 435. Միաբանութենէ ի Քրիստոնէութիւն 163. Միաստուածութիւն և երրորդութիւն 97. Մտային այրութեան տարիքը 393։

Ցիսուս մեր Առաջնորդը 377. Ցորայ գիրքը 115։

Նախագահ և քարոզիչ 132. Ներկայ վիճակը պիտի չարունակէ՞ 587. Նկարագիր, անկեղծութիւն և կրօնք 57. Նմանութիւն և իւրացում 257. Նոր Աստուածաբանութիւնը Քրիստոնէակա՞ն է 27. Նոր երգարանը 573. Նոր լոյս հին պատմութեան վրայ 100. Նոր չրջանը և Թայ՚ը 585։

Շաբաթը 589, 604, 620, 635, 659, 674, 691, 709, 732, 749, 765, 782, 796։

Ողբմութեան գործեր 931. Ողջմտութեան ճամբայ 131. Ոսկի, կնդրուկ և զմուռս 41. Ո՞վ աւելի պատասխանատու է 291. Ուաշինկթընի համաժողովը 59. Ուիլկըմ Հ. Թէֆթ 329, 823. Ուսանողներու մթնոլորտը Իտալիոյ մէջ 348։

Պատկառանք 508. Պատուոյ զգացում մշակել 28. Պուլկարիոյ Աւետ. գործին Ցորկեանը 657. Պրուսա 505։

Ջուրէն ծնանիլ 188։

Սահմանադրութիւն և մեր եկեղեցիները 603. Սբ. Հաղորդութեան համաժողովը 689. Սեռի խընդիրը կրթութեան մէջ 540. Սրբազան նուագահանդես 363։

Վեր. Ցակոբ Թաչճեան 331. Վերսկսում գործի մը, փոխուած պարագաներու ներքև 863։

Տաներկու նահապետներուն ուխտերը 292. Տիկին Ճոհաննա Թէլֆէեան 781. Տ. Կորիւն Վրդ. Եսայեան 149. Տր. Չարլս Քըթհպըրթ Հոլ 309։

Փոլ Պուրժէ և աւանդութիւն 275. Փոքր ընտանիքներ և հիւանդութիւն 309։

Քաղցրախօսութիւն 380. Քառասուն տարեկանէ վեր մարդոց արտադրութիւնները 433. Քրիսչըն Սայէնս 417. Քրիստոնէական փոքրամասնութիւն և դիմութիւն 147. Քրիստոնէութեան նոր չատագովը 235. Քրիստոսի գաղափարը արդարութեան վրայ 452։

Օսմանեան Սահմանադրութիւն 537. Օսմանցիք և ազատութիւն 539. Օրուան ոգին 571։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Ազատութեան արձագանգը Նոր Աչխարհէն 806. Ազատութիւն 718, 738. Ազատութիւն և եկեղեցի 848. Ազատութիւնը Ամասիոյ մէջ 610. Ազգային կեանք 897. Աղօթք արտաքին առաքելութեան համար 107. Աղօթքի պատասխան 651. Ամառնային մատուռներ 477. Ամավերջի հանդէս Ե. Գոլէճի 609, 625, 681. Ամերիկեան Աստուածաչունչի Ընկերութեան Սրեւելքի գործակալութիւնը 154. «Ամէնուն Տարեցոյցը» 865. Ամպերը 936. Ամբան երեկոյեան քարոզներ 721. Այցելուի տպաւորութիւններ 87, 176. Անառակին դարձը 516. Անդամալոյծը 407. Անմահութեան խորութիւնը 175. Անչէջ լուսաւորներ 895. Անվերապահ 955. Աչխարհաբար Սբ. Գիրքը լեզուի տեսակէտէ 152. Ապակենդրոնացում 893. Առանձնութեանս մէջ 444. Առ Պատ. Կ. Ցովհան Ց. Սիմանեան 577. Առ Փառնակ 338, 528. Աստուածաչունչի Միաբանութիւն 683. Արդի երիտասարդութիւնը 808. Սրեւելքի քաղաքակրթութիւնը և իր ազդեցութիւնը 35, 50. Սւելի՛ վեր 828։

Բազմարդիւն կեանք 121, 207, 334 386, 480, 549. Բանախօսութիւն մը 626. Բարեկամդ 337. Բժիչկը և ժողովուրդը 15. Բնակեղէ (ալումինում) Թուղթ

64. Բնութեան թաքուն տեսարանները 317. Բռաքածին առնել օդէն 64։

Գեթսեմանի մը սրտիս մէջ 388. Գիտական մտքի մը մէջ կրօնական զգացումները 244. Գրականութիւն և ժողովուրդ 649. Գրչի արուեստագէտը 209, 248, 297։

Դէմքեր Անգլիական գրականութենէն 802, 889. Դիմում մը Աբրահիրէ 771. Դու և ես 867. Դպրոցն ու չուկան 88։

Եկեղեցին իբր վկայ 352։

Ջատկի խոհեր 532։

Էնկիւրիէ 91. Էնվէր պէյի խօսքերը 785։

Ընտանեկան նամակներ 353։

Թրթուրը և իր անագին վնասը 210։

Իզմիրի Գաւառական ժողովը 426. Իզմիրի Գաւառական ժողովին Ծէ. գումարումը 755։

Լ.Զ. գումարում Խարբերդի Ա.ւետ. Միութեան հոգևոր Սինոդին 666. Լոյսը 355։

Խնդրուածք 156. Խնուսի գաւառէն աղեկէզ կոչ մը 871. Խոտովանութիւն 513. Խորհրդածութիւն մը 1908ի վրայ 67։

Ծննդոց Ա. և Բ գլուխները 172. Ծնունդի տաթիւ 68. Ծնունդի խոհեր 52։

Կամքդ ըլլայ 500. Կարինէ 849. Կեանք ու ծով 698. Կենաց մեկնակէտը կամ մեղք ու ապաշխարութիւն 899. Կը բաղձամ 84. «Կը նորոգուինք փառաց ի փառս» 32. Կորուստ մը Կարինի եկեղեցիին համար 139. Կրօնքը կորսնցնել 90։

Հագուստի խնդիրը 530, 647. Հազար լիռն հարիւր ութի (1908) Ամերիկահայ չրջանաւարտները 680. Հայ լեզուն 847, 868. Հայկական կեանք 850. Հայ կեանքը 810, 917, 937, 955. Հանդէս ի պատիւ Տր. Զ. Զ. Թրէյսիի 869. Հարսնիք մը 851. Հացի խնդիրը 386, 410. Հեռագրութեամբ փոխադրութիւն 64. Հին Աստրիներու ներկայ կաթողիկոսը 720. Հոգևոր երգարան 388. Հոգիիս խաւարը 124. Հոգիի վերակենդանութիւն 372. Հրաժեչտ մը 171։

Մալիբրան ու դեռատի երաժիչտը 298. Մահազդ Տիկին Շուչան Ալթունեանի 684. Մայրերուն 19, 122, 321, 405, 496, 513. Մանչէսթըրէ 918, 939. Մարգավայել կեանք 48. Մարդ և բուսականաչխարհ 593, 608. Մեղի ցաւակցողներուն 739. Մեծագոյն անունը 81. Մեղաւորուհին 106. Մեր եկեղեցիները ու հովիւները 412. Միամեայ հանդէս համազգային հիւանդանոցին ի Թոգատ 282. Միջավայրը 169։

Ցակոբ Ջ 252. Ցիչատակի պաչտօն մը Պրուսայի մէջ 195. Ցիչատակի պաչտօն վեր. Ց. ՃէնանեանԻ համար 66. Ցիսուս գիտէ 480. Ցիսուսի ակնարկը 369. Ցուչատետրէս 16։

Նամակ Աստանայի կոյրերէն 175. Նաւակատիքի մը տարեդարձը 786. Ներածութիւն 66. Ներսէս Շնորհալի 482, 498. Նոր երգը 739. Նուիրատուութիւններ ի նպաստ Ցարգինի ու չրջակայից Աւետարանչական ու կրթական գործին 179. Նչմարներ մեր դիտարանէն 36։

Շէյխ իւլ Իսլամ էֆ.ի յայտարարութիւնը 871։

Ոչ ևս է Վեր. Ցակոբ Թաչճեան 323. Ոսկի և համակրութիւն 852։

Պանիրը 458. Պատառիկներ 179. Պատասխան 355. Պատ. Ցովաք Արապեան 179, 194. Պարտիզակի Բարձր Վարժարանի խնամակալներուն ժողովը 443. Պետութեան ծագումը և տեսակները 785, 804. Պլէճիկէ 532. Պլիհիլա 84, 136, 192, 225, 280, 370, 425, 457, 514. Պրուսայի աղչկանց Վարժարանը 499։

Ջերմաչափին սնդիկը 179։

Սահմանադրութիւն և չնորհակալութեան պաչտօն, Մարզուան 682. Սբ. Գրքին Հայերէն հնագոյն Թարգմանութիւնը 319. Սխալի մը ուղղութիւնը 51.Ստոյիկեան փիլիսոփայութիւն և Քրիստոնէական կրօնք 12։

Վանէ 938. Վարդապետութիւնները փորձել 156. Վեր. Աստուր Անդրէասեան և իր յուզարկաւորութիւնը 283. Վեր. Մկրտիչ Մ. Լուսինեան 427. Վեր. Ց. Թաչճեան 459. Վչտին չնորհը 140. Վիրաւորութիւն հին ժամանակներուն մէջ 404։

Տեղեկագիր Նիկոմիդիոյ Գաւառական ժողովին 227. Տ. Եղիչէ Եպս. Դուրեան եւ Վեր. Թաչճեան 552. «Տէրը իմ Հովիւս է» 407, 440, 644. Տէր, յոդնեցայ 484. Տիպար հովիւ 499։

Փապուղիի մէջէ չրանց 64. Փիղը ընտանեցնել 64. Փրոֆ. Հանսընի գիւտերն ու հնաբքները 551։

Քանի մը դասեր մեր քաղաքական մեծ յեղաչրջումէն 663, 752. Քեզ համար միայն 412. Քիչ բայց լաւ 250. «Քրիստոնեայ» անունը 265. Քրիստոնէական ճչմարիտ զարգացում 104. Քրիստոսի Աստուածութեան վարդապետութիւնը համոզիչ ընելու կերպը 646, 665։

Օգտակար կեանք մ'ալ վերջացաւ 338. Օրինակելի կեանք մը 627։

Ֆուատ փաչայի վերադարձը աքսորէ 697։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ 6, 29, 45, 61, 76, 100, 117, 133, 150, 164, 189, 204, 221, 237, 261, 276, 293, 311, 332, 349, 366, 381, 398, 421, 437, 453, 470, 493, 509, 525, 542, 576, 591, 606, 622, 637, 661, 677, 694, 712, 735, 751, 767, 783, 798, 826, 845, 865, 884, 913, 933 953։

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Ագահութեան չափազանցութիւն 471. *Ալֆրէտ Պէրնըրտ Նոպէլ* 800. *Աղբիւսի մէջ ոսկեմանդ* 382. *Աղօթքներով փրկուած* 623. *Անապահով առացուածք մը* 785. *Անառակ որդիին հայրը* 312. *Անդղիացի վարչապետ մը* 543. *Անհատատուբեան դէմ* 101. *Անձնազոհութիւն* 827. *Աննչան երիտասարդ մը որ ընդունեց մեծ մրցանակ մը* 914. *Անոր սրտին վրայ փաքը* 886. *Անտեսանելի ապացոյց* 423. *Ապահով կողմը գիտնալ* 713. *Առանց առաչնորդի* 77. *Առևտրական աշխարհէն* 350. *Աստուած ինչպէս կը գտնուի* 382. *Աստուծոյ որդիները* 382. *Աստուծոյ օրհնութիւնը անձնական աշխատութեան վրայ* 205. *Արդէ առաքեալ մը* 30. *Արդի միջադէպ մը* 752. *Արդի օրինակ մը* 543. *Արթնցած խիղճ* 439. *Աւետարանը լեռներուն մէջ* 262։

Բան մը չկորսուի 350. *Բոլոր մեր պէտքերը* 399։

Գործին վարպետն ըլլալ 471. *Գրականութիւն մը արտադրել* 277։

Դաշն պահել 334. *Դեմոսթենէսի յանդիմանութիւնը* 954։

Եթէ հայրս չուանին ծայրը բռնէ 134. *Եկեղեցի մը չինող տղաքը* 294. *Ես և առաջ* 190։

Էսխոլնի մայրը 510. *Էտուըրտ Թագաւոր իբրև ազարակատէր* 678։

Ըմբիչի մը աղօթքը 262. *Ընտիր օրինակ մը* 150։

Թաքուն գեղեցկութիւն 151։

Իրաւացի յանդիմանութիւնը 350. *Իր հայրենիքը փրկող քաջարի պատանին* 623։

Լաւագոյնը տալ 382. *Լաւագոյն ոռանաւորը* 62. *Լաւագոյն օրերու յիշատակ մը* 118. *Լաւատես մը* 223. *Լսող Թէնիսըն և վարդը* 46։

Խիստ փորձ մը 526։

Ծերակուտական Պէվըրիճ և Սբ. Գիրքը 312. *Ծերունին* 846. *Ծերունի պաշտօնեաներու սաղմոսը* 333. *Ծնունդի ճշմարիտ պատմութիւն մը* 46. *Ծովակալին Սբ. Գիրքը* 262։

«*Կայ մէ՛կ մարդ*» 607. *Կեանք ազատող մը* 592. *Կեանքի հոսանքները* 423. *Կոյր՝ կոյրի առաչնորդ* 238։

Համլին, հացագործ 713. *Հայրական սէր* 368. *Հարուստ երիտասարդ մը* 494. *Հարստանալ և ուրիշները հարստացնել* 422։

Ձեռներէց անձ մը 662։

Մանչէսթըրէ 918, 939. *Մարմնացեալ Աւետարան* 768. *Մաքուր ձեռքեր և հոգեւոր զօրութիւն* 399. *Մեծ անձի մը մագնիսական զօրութիւնը* 438. *Մեծ հարստութեան ախրանալ* 165. «*Մեծ նեղութենէն*» 827. *Մեր բնոր կրել* 222. *Մէկ վայրկեանի մէջ փճացած* 367. *Մինչև վերջը համբերել* 134. *Մխիթարական փոխանորդ* 526. *Մխս Ուիլըրա* 800. *Մխա կողմը* 511. *Մնալու և ապասելու արիութիւնը* 399։

Ճաշոդութիւն որ ուշ եկաւ . Ճարմար աղադապետացու մը 919։

Նաւաստիին մէջքն է 399. *Նմոյշ մը աչխարհիկ իմաստութեան* 526. *Նչանալոյսեր մարել* 423. *Նչանաւոր ունկնդիր մը* 30. *Նորատիները վտանգի մէջ* 118։

Շէրիի չահեկան արամադրութիւններ 831։

Ոսկի չասուածը համբուրել 368. *Որդեկոթոյս մայր մը* 954 *Ուիլկըմ Թէնտէլ* 238. *Ուիլֆրէտ Կրէնֆէլ* 784. *Ուշ մնացած զղջում* 455. *Ուրիչներու պատասխանները* 312. *Ո՞ւր կը ծանրանայ պատասխանատուութիւնը* 454։

Չինացի բորոտներու օգնութիւն 190. *Չյիշուածները* 866. *Չորրորդ Աւետարանը կը յաղթանակէ* 62։

Պատասխանել ճշմարիտ խաղին 784. *Պատուհանին ճրագը* 439. *Պատուոյ խնդիր մը* 77. *Պարկեչտութիւնը իր իսկ հատուցիչը* 398. *Պղտիկ բաներ և կատարելութիւն* 134. *Պղտիկ բաները մի արհամարհէք* 118. *Պղտիկի հատուած* 102։

Զուրչն քչուած ոսկեփոչի հատաքել 223։

Սանիկ մը կորսուած բայց գտած մը չհոտած 78. *Սթըրլինկ որդիք և անոնց հայրը* 694. *Սիրոյ ցաւը* 30։

Վատնուած հարստութիւն 134. *Վեց տղայ* 638. *Վէմի վրայ չինել* 471։

Տալով ազատիլ 454. *Տառապեալի մը պատմութիւն* 102. *Տղու մը աղօթքը և անոր պատասխանը* 62։

Փայլուն յաջողութիւնները դժնդակ աչխատութիւն կ'ենթադրեն 118. *Փոքրիկ բանալի մը* 934. *Փոքրիկ Մանուէլի հոգին* 7. *Փոքրիկ տղայ մը պիտի առաչնորդէ զանոնք* 295։

Քաջ ազատարար մը 695. *Քրիստոս և մարդուս խիղճը* 768. *Քրիստոսի նմանութիւնը* 736։

ՍԲ. ԳՐՈՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ 20, 36, 52, 68, 92, 108, 124, 140, 156, 180, 196, 212, 228, 252, 268, 284, 300, 324, 340, 356, 372, 388, 412, 428, 444, 460, 484, 500, 516, 532, 553, 596, 612։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻ 78, 79, 167, 241, 400, 640, 717, 737։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ 579, 594, 611, 627, 651, 667, 700, 723, 812, 832, 852։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԳ 613, 701։

ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ — 580։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՕԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ֆլենճանճըլար եոգուշու Ամէրիկան խան

ՀԱՏՈՐ ԿԱ. ԹԻՒ 52 ԼՐԱԲԱԺՆԻ 1908 Դեկ. 28

ՅԱԽԵԼՈՒԱԾ

Օսմ. Մորհրդարան. Հինգերորդ նիստը հինգշաբթի տեղի ունեցաւ և սկսաւ ընթերցմամբ Պէզճիոյ ե-րեսփ. ժողովին չնորհաւորական հեռագրին, զոր 90 երեսփոխաններ ստորագրած էին։ Էմրուլլահ էֆ. առենախօսներու բեմէն յայտարարեց թէ դա-հաճառին պատասխանը պատրաստող յանձնաժո-ղովը նախորդ դիշեր մինչև ժամը 6.30 աշխատելով աւարտած է ուղերձին վերջնական օրինակը, և առաջարկեց անդամ մը կարդալ զայն ապելէ առաջ։ Բայց ժողովը որոշեց որ նախ ապուի և երեսփո-խաններուն քաժնուի և յետոյ վիճաբանութեան ենթարկուի։ Ապա կարդացուեցաւ Փրէչլիճէի ճամբուն վրայ գանուող Փիրլովիք անուն տեղէն, որ Ալպանիացիներու հաւաքման վայրն է, ուղղուած հեռագիր մը, որով կ'ըսուի թէ բոլոր Ալպանիա-յիները Օսմ. Մորհրդարանին բացման օրը հաւաք-ուելով ճառեր խօսած և բարեմաղթութիւններ ը-րած են, նաև Փրէչլիճէէ յատկապէս ղրկուած զօրքեր 101 թնդանօթ արձակած են։ Ապա որոշ-ուեցաւ երկրորդ նախագահի ընտրութեան համար երեք հոգի ընտրել։ Ուստի նախ երեսփոխաններու անունները կարդացուեցան, որմէ հասկցուեցաւ թէ 215 երեսփոխան ներկայ էին։ Առաջին քուէ-արկութեամբ ընտրուեցաւ միայն Թալէթ պէյ (Է-սկիւրէ), երկրորդով Շէֆիգ պէյ (Դամասկոս), իսկ երրորդով Իսմայիլ Ջէմալ պէյ։ Երրորդ քուէար-կութիւնը եղաւ սա անուններուն վրայ, որոնք համեմատականի մեծագոյն էին նախորդ քուէարկու-թիւններուն մէջ. Յակոբ Պապիկեան (61-64) և Իսմայիլ Ջէմալ (36-44)։ Երբ այս գործողութիւնը աւարտեցաւ, ժամը կէսն էր։ Թելադրուեցաւ ի-րիկուան ճաշէն առաջ ժողովը չարունակել մինչև ժամը 4 և երրորդ նախագահութեան թեկնածու-ներն ընտրել, բայց չընդունուեցաւ և որոշուեցաւ չաբաթի նիստը ժամը 3ին գումարել։ Նիստը փակուեցաւ ժամը 1ին։ — Մերակոյտի անդամ և Ոստիկանութեան նախարար Սամի փաշա ժամոյ ներկայացուցիչներուն սրահը գնաց և խմբագիր-ներէ չրջապատուելով ծանուցց թէ ինք ալ թերթ մը պիտի հրատարակէ Ճէրիճէ է Սուէյշէ անունով և պաշտօնական լուրեր պիտի հաղորդէ ոստիկանու-թեան և ոստիկանութեան վրայ։ —Սոյն նիստին ներ-կայ էին նաև Սերպիոյ դեսպանը և թարգմանը, և Անգղիական, Ռուսական, Ֆրանսական և Մոնթե-նեկրեան դեսպանատուներու թարգմանները։ — Նախորդ նստին մէջ կախակայեալ երեսփոխան-ներու կարգէն է նաև Պէնղազիի երեսփոխան Էօ-մէր Մանսուր փաշա։ — Ս. Նախագահ Սհմէտ Րի-զա պէյի և Բ նախագահ Թալէթ պէյի ընտրու-թիւնները վաւերացան կայս. հրամանագրով։ — Սէյիտ Հայտար Մխհաթ պէյ, որ Մերակոյտի ան-դամ անուանուած էր, հրաժարեցաւ առարկելով թէ ինք օրինական տարիքը չունի դեռ։ — Երեսփ. Ժողովի յառաջիկայ նիստին մէջ Քեամիլ փաշա ճառ մը պիտի խօսի դահլճին քաղաքականութեան վրայ։

Մայրաքաղ. Թուրքաւստրիական բանակցու-թիւններուն համար դեռ պատուիրակ ընտրուած չէ։ — Վիէննայի Օսմ. դեսպանը, որ մայրաքա-ղաքիս մէջ կ'սպասէր Պոսնա-Հէրսէքի խնդրին հա-մար, իր պաշտօնատեղին ուղևորեցաւ։ — Ռուս դեսպանը ծանուցագրով մը Մեծ Եպարքոսին հա-ղորդեց թէ իր կառավարութիւնը պիտի չարունա-կէ Օսմ. կառավարութեան այժ տալ Պոսնա-Հէր-սեքի խնդրին մէջ։ — Կը հերքուի Վիէննական սա հեռագրալուրը թէ գահաժառանգ իշխանը իր իրա-ւունքէն պիտի հրաժարի ի նպաստ Եուսուֆ Իզ-զէտտին էֆ.ի։ —Սակայ փաշա, որ եգիպտոսէ հոս կանչուեցաւ Թղթատարական և հեռագրական գոր-ծերը բարեկարգելու համար, իր պաշտօնին ձեռ-նարկեց։ —Պաարայի երեսփոխան Թալիպ պէյ, ո-րու ընտրութեան վաւերացումը երկբայելի է, կա-ռավարութեան նուիրեց իր զբօսանաւը, որ ըն-դունուեցաւ և իբրև եղերապատ պիտի գործածուի սպառազինուելէ ետև։ — Նախարարաց Մորհուրդը որոշած է ըստ առաջնոյն գինուորական տուրք գանձել, մինչև որ գինուորագրութեան նոր օրէնք մը քուէարկուի Երեսփ. Ժողովէն։ — Մխալոտի Րէժիի քննիչ յանձնաժողովը կը տեղեկագրէ թէ Րէժիի 4,400,000 ոսկի դրամագլխով կազմուած է, բայց բաժնետէրերը այդ գումարին կէսը անգամ վճա-րած են, թէ յառաջիկայ Մարտին հաշուելով հինգ տարիէն կ'աւարտի անոր գործողութեան պայմա-նաժամը, երբ իր չարժուն և անչարժ բոլոր գոյ-քերը կառավարութեան պիտի յանձնուին։ Ուստի կ'առաջարկէ այժմէն պաշտօնեաներ կարգել որ անոնց արժէքը գնահատեն և հսկողու-թիւն ի գործ դնեն, որպէս զի ապագային դժուա-րութիւն չծագի յանձնման պահուն։ —Ներքին գոր-ծերու նախարարութիւնը գաւառային իշխանու-թիւններու պատուիրեց անցագիր չտալ այնպիսի-ներու որոնք կ'ուզեն Պոլիս գալ մուրալու դիտա-ւորութեամբ։ Իսկ անոնք որ կը պնդեն գալ՝ ապա-հովութիւն տալու են թէ միջոց ունին իրենց ե-կիքը վերադառնալու առանց ոստիկանութեան կամ

թաղապետութեան բեռ ըլլալու ։ — Բաղըպ և Բա-յրիք անուն պալատական թիկնապահները եղեն Ղա-զիէֆայի միջոցով կը հերքեն իրենց վերագրուած սա ամբաստանութիւնը թէ Ամերիկեան Անիչխանական-ներու ժամանման վրայ տեղեկագիր մատուցած են Ն. Կ. Վեհափառութեան ։ — Երկտզի պալատան և Անձնական Գանձուն մէջ բարենորոգումներ ի գործ դնելու պաշտօնով յանձնաժողով մը կազմուած է ։ — Պատերազմական նախարարը պահանջած է բանակին վերադարձնել Երկտզի Մաքսիմ թնդա-նօթները ։ — Ջերբակալման հրաման հանուեցաւ Ապէտին անուն Արնաւուտին դէմ որ Սէլանիկի Դրամատան անօրէնն սպաննեց Ղալաթիոյ մէջ և Սահմանադրութեան հրատարակման յաջորդ օրը փախաւ մայրաքաղաքէս ։ — Երեւի. Ժողովի բաց-ման օրը տեղի ունեցաւ ուրիշ կարեւոր բացում մը, Միւլքիյէ Վարժարանի ընթացաւարտներու ա-կումբինը, ուր ոգևորիչ ճառեր խօսուեցան և ուր մանաւանդ Հմայեակ Խօսրովեան էֆ.ի ղեգ-յացունց ճառին աղդեցութեան տակ բազմաթիւ ընկերակիցներ հրաժարեցան իրենց ասիճաններէն և պատուանշաններէն ։

Նահանջներ. Նովի Պազար (Թաչլըճա) գաւառը գաւառակ մը և գիւղախումբ մը կը պարունակէր ։ Հիմա որ Աւստրիա իր գործը քաշեց այդ գաւա-ռէն և Թուրքիա վերստին տիրացաւ անոր, Պա-տերազմական նախարարութեան առաջարկութեամբ որոշուեցաւ նորէն գաւառակի վերածել նոյն գաւառը ։ — Փէրլէփէի մէջ անդորրութիւնը վե-րահաստատուեցաւ, խանութները բացուեցան և առևտուրը վերսկսաւ ։ Գնդ. Էօմէր պէյ կը նախա-գահէ այն զինուորական ատեանին որ պիտի դատէ Ապտիւրրահիմ տասնապետին սպանիչը ։ — Ըստ Թորքի Մակւայ Խանը Թուրքիոյ սահմա-նակից Սիլտու և Սարամերիկ գիւղերուն մօտ Նոյ. 26ին չարդեր է Դաշնակցական Հայկական խում-բերը և Թուրք սահմանապահ զօրքերը ։ — Պոմպա-Հէրսէքէ Սերպ Իսլամ 20 երևելի պետեր իբր պատուիրակ Կ. պոլիս կու գան Օսմ. Խորհրդարա-նին և Բ. Դրան բողոքելու համար իրենց երկրին Աւստրիա-Հունգարիոյ կողմէ իւրացուելուն դէմ ։ Պատուիրակութիւնը սոյն նպատակով պիտի եր-թայ նաև Հռոմ, Փարիզ և Լոնտոն ։ — Օսմ. Խոր-հրդարանի բացումը հանդիսաւորապէս տեղուած է ամբողջ Եդիպտոսի մէջ։ Խեվիվին հրամանով թնդա-նօթի 101 հարուածներ արձակուած են Փորթ Սաիտի, Աղեքսանդրիոյ և Գահիրէի մարակոյներէն։ Եդիպտացի Ազատական կուսակցութիւնը չնոր-հաւորեց Օսմ. Խորհրդարանը, միևնոյն ժամանակ հեռագրով Անգղիոյ Արտաքին գործոց նախարարին չնորհակալութիւն յայտնեց այն օժանդակութեան համար զոր մատոյց Թուրքիոյ նոր դրութեան ։ — Բիլանի մէջ կարգ մը մարդիկ Արնաւուտները կը գրգռեն Սերպերուն դէմ ։ Սէֆէր անուն մէկը, որ չատ օձիրներ գործած է, Սերպերու դէմ յար-ձակում մը գործելու համար բանախօսութիւններ կ'ընէ ։ — Գ. զօրաբանակին մէջ խորհրդնկէցի յա-տուկ երկու զումարտակ կազմուեցաւ, որոնց մէ-կուն կեդրոնն է Սէլանիկ, և միւսինը Սէրէզ ։ — Պէյրութի կուսակալ Նազըմ փաշա ձեռնարկած է Պէյրութի մէջ հրատարակել այն յօդուածները որոնք իրեն դրուած են երբ Ոստիկանութեան նախարար էր ։ — Փարիզի նախորդ գնդապետ Միւնիէր փաշա ալ որոշած է իր ընդունած յօդուածները ու ամ-սականի խնդրանքները հրատարակել ։ — Գ. զօ-բաբանակը երկու մասի պիտի բաժնուի ։ Մէկուն կեդրոնը պիտի ըլլայ Սէլանիկ, միւսինը Մանաս-թըր ։ Այս բանակին բոլոր հին թնդանօթներուն տեղ Քրուփի արդահարուած թնդանօթներ պիտի դրուին ։ — Մուսուլի կուսակալը Ներքին դործո-ցոց նախարարին ծանուցած է թէ Տօսքի Աչիրէ-թէն աւազակ Սէֆէր ազա և անոր ութ արբան-եակները ձերբակալուած են ։ — Էնկիւրիւէ գրուած է թէ տեղւոյն յեղաշրջականները կ'արգելեն Իս-լամ և նոյն իսկ ոչ-Իսլամ կիներու փողոց ելլել, բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը դրդմամբ. քան մը՝ որ ըստ նամակագրին նախորդ դրութեան օրով իսկ տեղի չէր ունենար ։ — Ամերիկեան նաւատոր-մը, որ 16 մարտանաւերէ կը բաղկանայ, մօտերս Միջերկրական կը սպասուի ։ Երեք նաւեր Իզմիր պիտի այցելեն, երեք ալ Սէլանիկ, իսկ միւսները Օսմ. զանազան նաւահանգիստներ ։ — Անցեալները Էսիրնէի մէջ Օսմ. բանակը առաջին անգամ ռազ-մափորձ մը ըրաւ գիշերայն ։ Ցանկարծ պատերազ-մի փողեր հնչեցին և բոլոր Օսմ. զօրքը ճամբայ ելաւ դիմաւորելու համար երևակայական թշնամի մը որ Գըրգ Քիլիսէի կողմէ կու գար ։ Թնդա-նօթներ, հեծեալ զօրք, հետեւակներ, ռահվիրանե-րուն հետևելով, զրոյէն 10 ասիճան վար ցուր-տով ճամբայ ելան ։ Նոյն ատեն փողերը հնչեցին նաև Գըրգ Քիլիսէի մէջ, ուրկէ զօրքերը Ադր. պոլ-սոյ վրայ քալեցին ։ Զօրահանութեան ամէն կա-նոններ ի գործ դրուեցան ։ Ադր. պոլսոյ զօրքը «կապոյտ բանակ»ն էր, Գըրգ Քիլիսէինը «կար-միրը» ։ Զօրապետները գոհ մնացին զինուորներուն և սպաներուն արագաշարժութենէն ու չարքաշու-թենէն ։ — Զէյթունի կառավարիչ անուանուեցաւ Օրտուի նախկին կառավարիչ Իպրահիմ փաշա ։ —

եէմէնի մէջ Օսմ. երեք երեսփոխան ընտրուեցան։ — Պատերազմական նախարարութիւնը ժամանակէ մը ի վեր կ'ամրացնէ Պոսնայի սահմանակից Զաթ-լըճա գաւառը։ Մէթալքօ քաղաքը, որ Պոսնայի դուռը կը համարուի, հեռագրով կապուած է Պատերազմական նախարարութեան հետ։ Հիմազէ կը հեռագրուի թէ ըմբոստ Արաբ պետերը դրով անձնատուրութիւն յայտնած են Կառավարութեան, և խնդրած են որ ներում չնորհուի իրենց։ Հիմազի ամէն կողմը անդորրութիւն կը տիրէ։ — Մահմետըրէ կ'իմացուի թէ ուխտաւորական կրետացիներէ բաղկացեալ Հելլէն հրոսախումբեր չահատակութիւններ կ'ընեն նահանգին մէջ։ — Սէլանիկէ կը գրուի թէ Րումելիի երեք նահանգներուն ընդհ. քննիչի փոխանորդ Շեվքէթ փաշայի հեռագրով ծանուցուած է որ ոստիկան պէյերու վրայ հակելու պաշտօն ունեցող օտար սպաները պիտի արձակուին։ Եւրոպական դեսպանատուները ստանձնած են հոգալ անոնց վերադարձի ծախքերը։ — Ջեռնհաս պաշտօնատունը հրամայած է աշխատութիւնները դադրեցնել Տաղարտըլի քրոմի հանքերուն մէջ, զորոնք Բաղըպ փաշա կը բանեցնէր բաւական առենէ ի վեր։

Ա.-եպ. Ֆող. Դատական նախարարութենէն Սպ-դապետարան հասած է պաշտօնագիր մը, որով կը ծանուցուի թէ ընդունուած է Վսեմ. Ցակոբ էֆ. Պօյաճեանի հրաժարականը, բայց յարմար դատուած է որ Ն. Վսեմութիւնը իր պաշտօնը չարունակէ մինչև յաջորդի մը ընտրութիւնը։ — Պրուսայի աղջկանց Ամերիկեան Վարժարանի աշակերտուհիները իրենց ինչ ինչ ուտելիքներէն հրաժարելով 10 ոսկի խնայած են քանի մը չաբթուան մէջ ի նպաստ Հայ սովեալներու։ Վարժուհիներէն Միս Ալէն չաբաթ այդ գումարը Պատրիարք Հօր յանձնեց անձամբ։ — Ցառաջիկայ տարւոյ Ա.-եպոսքեղի նկատմամբ այս և նախորդ թղթատարով իւրաքանչիւր բաժանորդի երկերկու յայտագիր ղրկեցինք որպէս զի մեր Պատ. ընթերցողները մէկը պահեն, իսկ միւսով պատեհութիւն մը ունենան նոր բաժանորդ մը չահելու թերթին, զոր տարակոյս չունինք թէ չատ կը գնահատեն։ — Կը ցաւինք որ թիւրիմացութեան մը պատճառով Ա.-եպոսքեղի ցանկը վերջին թիւին կցուեցաւ փոխանակ նոյն թուի Լրաբաժնի Ցաւելուածին կցուելու։ Կը ցաւինք նաև որ այդ ցանկը չատ պիտի չծառայէ նպատակին։

Հայ Ֆող. Պատրիարք Հօր առաջարկութեամբ քանի մը ազգայիններ ստանձնած են Պէրսէրեանի չրջանաւարտներէն Զէյթունցի Պ. Տէվլէթ Գէորգեանը Եւրոպա ղրկել ուսանելու համար։ — Օսմ. Հոմիթէն Ազգ. նուագահանդէս մը պիտի տայ ի նպաստ Րումելիի ղինուորներուն։ — Տիկին Գաբրիէլ Նորատունկեանի ձեռներէցութեամբ հաւաքուած 1,500 կտոր հագուստեղէն ղրկուեցաւ Մուշի և Պիթլիսի մերկերուն։ — Հինդչաբթի գիշեր Թոքատլեանի նորակերտ չէնքին մէջ փառաւոր սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ Հայասէր Տէր և Տիկին Փ. Քիլկաոլի։ Կը նախագահէր Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան և ներկայ էին Հայ դրագէտներ և ազատասէրներ, որոնք պերճ ճառեր խօսեցան այս առիթով։—Իզմիրցի բարեսիրտ Հայ մը որոշած է իր ծախքով և Միայց. Ընկ. Հան ձեռքով վարժարան մը քանալ Հայաստանի կամ Կիլիկիոյ կարօտ մէկ գիւղին մէջ։ — Մարաչէ կը գրուի թէ երեսփոխան ընտրուած են Թուրք մը և Հայ քահանայ մը Տ. Ղևոնդ Նահապետեան, որ Զէյթունի մէջ Հնչակեան կուսակցութեան գործիչներէն եղած է։ — Մուշէ երեսփոխան ընտրուած են Հաճի Իլիաս էֆ. և ծանօթ գրագէտ Տիար Գեղամ Տ. Կարապետեան, և Վանէ Թէվֆիք պէյ ու Տիար Վահան Փափազեան, որով Հայ երեսփոխաններու թիւը 11ի կը բարձրանայ։ — Պաշդալէ և Աղբակ (Վան) գաւառներու Շէյխերը ժողով գումարելով որոշած են Սահմանադրութեան դէմ գործել։ Բուրդ ժողովուրդը համակրած չէ Շէյխերուն։ Իսկ Ալաշկերտի Քուրդերը աւելի հանդարտութիւն կը ցուցնեն, մինչ Համիտիյէ պետեր հաչտ չեն Սահմանադրութեան հետ։ — Ամերիկայի Ուէսթ Հոպքընի որբանոցին 9րդ տարեդարձին հանդէսին մէջ պատպարեալներէն Վանցի որբուհի մը տեղական բարբառով ճառ մը խօսած է։ Ներկաները խորապէս ազդուած են։ Հանգանակութենէ և նուէրներէ 600 ոսկի գոյացած է։ Գաբրիէլեաններ 6 որբի և Համալեաններ 4 որբի ծախքը ստանձնած են։ Որբանոցը այս տարի 30 որբ պահել որոշած է։ —Եգիպտոսի Հայ ոսկերիչները 40 Անգղ. ոսկիի գոհարեղէն վիճակահանութեան պիտի դնեն 10 գահնոց 2,000 ռուպով։ — Հայ. Սահմ. Ռամկ. Կուսակցութեան Գահիրէի մասնաճիւղը վերջնականապէս կազմակերպուած է և պիտի չարունակէ կուսակցութեան հիմնադրական ընդհ. գործողութիւնները։ — Իզմիրի մէջ հրատարակուող Ցրանսական ժուռնալ փը Սմիռն» թերթին խմբագիրը, Մ. Ցրէտէրիք Մուրսի Հայաստանի Քրիստոնեայ բնակչութեան կրած անցեալ կեղեքումները և ներկայ սովամահ վիճակը մասնասնելով Եւրոպացիներու դիմումեան կոչում կ'ընէ օգնել Հայաստանի սովեալներուն։—Իզմիրցի ազգայիններ Միացեալին հա-

մար 722 դահ. և Սասունի համար 277 դահ. նպաստ ղրկած են։ — Խորհրդարանի բացման օրը Պարտիզակի Բարձր. Վարժարանին մէջ համաոօտ պաշտամունք մը և Զէյմպըրս Հոլի մէջ նախագահութեամբ Տր. Զէյմպըրսի ու Սզդ. Վարժարանին մէջ Տր. Ճովսէփի Տ. Մահմանեանի նախագահութեամբ չքեղ հանդիսաներ կատարուած են և շահեկան բանախօսութիւններ արտասանուած։ — Պոսթընա քնակ ազամանդավաճառ Պ. Օհանիկ Օհանեան (քնիկ Պրուսացի) նոր գիւտ մը ըրած է, որով կրնայ ադամանդը կլոր և օրածայր ձեւով պատրաստել՝ կրամոթոնի վրայ դրոշմածելու համար վիտանակ մեծագին ապեղներուն։ — Հայաստանի սովեալներու համար Տիգրանակերտէ 54 Օսմ. ոսկի, Իզմիրի Մխոթարեան և Հռիփսիմեան Վարժարանէն 7, Մանչեսթերի նպաստահաւաք մասնախումբէն 77 ոսկի, Եակիշէհիրի Տիկնանց Ընկ.էն 838 դահ., Սոֆիայի Տիկնանց Կրթասիրական Ընկ.էն 100 ֆրանք և Մըխալիճէ 4,000 դահ. և 325 կտոր ղեկատեղէն ղրկուած են Պաարիարքարան։ —Ակնայ գիւղերէն Պաղտասարի որդի Մկըռտիչ էֆ. Պալմազարեան, որ վերջերս Պաղտատի Ռուսական հիւպատոսարանին մէջ թարգմանութեան պաշտօն կը վարէր, Սեպտ. մէջ կնքած է իր մահկանացուն։ Հանգուցեալը ունի եղբայր, քոյր և քեռորդիներ, որոնց հրաւէր արուած է Պաղտատ երթալով կամ փոխանորդ կարգելով իրենց ժառանգութիւնը առնալ։

Հոլանտա։ Հոլանտական կառավարութիւնը իր փոխարինութեան քաղաքականութիւնը սկսած է Նախագահ Ռուզվելթի կառավարութեան դէմ, կնշանակէ Հոլանտական յանձնաժողով Ալֆոնս եզերապահ նաւը գրաւելով։ Պաշտօնապէս յայտարարուած է թէ սոր նպատակն է երաշխաւորութիւն մը ձեռք բերել այսուհետև Հոլանտական նաւեր չխնդրելու, և թէ անիկա ուղղուած չէ Վենեցուէլայի քնակիչներուն դէմ։ Միևնոյն ժամանակ տարաձայնութիւն կայ թէ Վենեցուէլայի մէջ սկսած է յեղափոխական շարժում մը, որ կրնայ նոր կառավարութեան մը յանդիլ։ Սակայ Միացեալ Նահանգներուն և քանի մը ուրիշ երկիրներու մեծագոյն զգուշաւորութեան պատճառ պիտի ըլլայ։

Հնդկաստան։ Կը հեռագրուի թէ մեծագոյն գոհանալութիւն յառաջ բերած է Հնդկաստանի մէջ Լորտ Մորլիի բարեկարգութեան ծրագիրը։ Սասոլ կը շնորհուի սեպի քան զոր կ'ակնկալէին և կը խնդրէին Պետութեան լուսաւորել նպատակները։ Երբ ծրագիրը գործադրուի, ընդհանուր արձիւնքը պիտի ըլլայ Հնդիկներուն տալ իսկական և ազգա քաժին մը երկրին վարչութեան մէջ։

Պարսկաստան։ Թեհրանէ կը հեռագրուի թէ Պարսկաստանի Սասարիա-Հոլնդարիոյ դեսպանը, իբրև Արիցադոյն անդամ Դիւանագիտական Մարմնին ի Թեհրան, շրջաբերական ծանուցագիր մը ղրկած է իր պաշտօնակիցներուն և կը հրաւիրէ զանոնք հաւաքական ժողովի մը մասնակցիլ քննելու համար Սահմանադրութեան վերահաստատման համար Պարսիկ Ազգայնականներուն խնդրանքը։

Պուլկարիա. Սոֆիայէ թղթակից մը կը գրէ թէ Պուլկար կառավարութիւնը 3,800,000 Անգղ. ոսկի առաջարկած է Բ. Դրան և Արևել. Երկաթ. Ընկերութեան վճարել իրենց փոխարէն։ 1,600,000 Անգղ. ոսկին կը ներկայացնէ Բուամելիի հարկին գլխամասը, 1,600,000 ոսկի՝ փոխարինութիւն Պիլովոյէ մինչև Թուրք սահմանագլուխը երկարող երկաթուղւոյն համար, և 80,000՝ վաքարչէլէ Պիլովո երկարող դծին համար։ Արևելեան երկաթուղիներուն տարեկան զուտ հասոյթը 80,000 Անգղ. ոսկի կը հաշուուի։

Սերպիա. Ռոմանա-Հէրսէքի ինքնօրինութեան թեկադրութիւնը գոհացուցիչ կը նկատուի կատարեալ անկախութիւն չնորհելու մտօք։ Այսպէս միայն խոչ մը կը դրուի Աւստրիոյ դէպ հարաւ յառաջխաղացման առջև, և Սերպիոյ ամբողջութիւնը կ'ապահովուի։ — Աւստրօ-Սերպիական առևտրական դաշնագիրը կ'աւարտի Դեկ. 31ին։ Հաւանական չէ որ նորոգուի։ Պելկրատի վաճառականները կառավարութեան իմացուցած են թէ իրենք պատրաստած են դաշնագրին առևտրական տրամադրութիւնները ատորոգելու քաղաքականին, և թէ կառավարութեան ոյժ պիտի տան առանց վնասահութեան։ Ուսաի հաւանօրէն նոր տարուան մէջ վերսկսին պիտի սկսի մաքսային պայքարը երկու երկիրներուն մէջտեղ, որ սասսիկ պոյքոթ մը պիտի ըլլայ, կ'ըսուի, Աւստրիական ապրանքներու դէմ։

Գերմանիա. Վենեցուէլայի Նախագահ Քասթրօ Ֆրանսայէ անցնելով հասած է Պերլին։ Անոր այցելութեան նպատակն է ըստ երևութին բժշկական դարմանում։ — Թայմսի Պերլինի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Կ. պոլսոյ մէջ Գերմանները ամէն ջանք ի գործ կը գնեն Անգղիոյ վրայ չարախօսելու և Երիտասարդ Թուրքերը նախապաշարելու համար իրենց Բրիտանացի բարեկամներուն դէմ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՆԱՅ
Ֆինճանճըլար Եղբուշու Ա.մերիգան խան

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

1909

ՏԱՐՈՒՈՑ ՀԱՄԱՐ

ԳՐՊԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
ՄԷԿ ԵՐԵՍԸ ԵՐԿՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԱՏՈՒԿ

ԳՐՊԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
ՄԷԿ ԵՐԵՍԸ ՄԷԿ ՕՐՈՒԱՆ ՅԱՏՈՒԿ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
ՄԷԿ ԵՐԵՍԸ ԵՐԿՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԱՏՈՒԿ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
ՄԷԿ ԵՐԵՍԸ ՄԷԿ ՕՐՈՒԱՆ ՅԱՏՈՒԿ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐՆԵՐը կը պարունակեն կարգ մը Առեւտրական եւ Հաշուական օգտակար ծանօթութիւններ, որոնք անհրաժեշտ են ամեն գործի մարդոց:

ՕՐԱՑՈՑՑ–ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Պատի Օրացոյցներուն ամենէն ընտիրը, որ միեւնոյն ատեն օրական նօթերու արձանագրութեան կը ծառայէ:

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝
Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ Թղթավաճառատունը
Ֆինճանճըլար, Կ. Պոլիս:

Կը վաճառուին նաեւ Կ. Պոլսոյ եւ Թաւրէզի բոլոր Թղթավաճառներու եւ Դրավաճառներու քով:

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ !!!

ՇՏԵՄԱՐԱՆ
ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

Զ. Տ. Ս. Փափազեան

կը պարունակէ.

Ընտանեկան բժշկութիւն ըստ Փրոֆ. Տէպիքի, Ձեռնահմայութիւն (Chiromancie)*: Մարքանութիւն* (Phrénologie)*: Մեղուաբուծութիւն* (Apiculture)*: Եբաշխան: Հին և նոր աղգային երգեր: Օգտակար դիտելիքներ և պիտանի ծանօթութիւններ:*

10 գիրք մէկ գիրքի մէջ ամփոփուած: Առաջին անգամն է որ այսքան օգտակար գիրք մը կը հրատարակուի մեր մէջ:

Լաւագոյն և միակ գիրքը կալնդէի նուէրի համար: Վարժարանի Տնօրէններու և Ուսուցիչներու մասնաւոր զեղչ: Գին 6 դահ.:

Դիմել ածղկի հրատարակչին հետեւեալ հասցէով.

ناشر پاپازیان خانۀ آمریقان جوار استانبول

Papazian, Bible House, Constantinople. 3—6

Փոստաքարտեր Ծննդեան, Նոր տարուան և այլ առիթներու յարմար, տարբեր տեսակներով և արժէքով 100 հատը 10—30 դահ. 20 դահ.ի նամակագրօշմ ղրկուին ամէն տեսակէն ընտրելով 100 հատ կը ղրկենք: Խնդրանքները հետեւեալ հասցէին
Etablisement Horticole de Therapia, Constantinople. 5—8

ԲՐՕՖ Վ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՆՈՐ ԲԱՌԱՐԱՆ
Ա. ՆԳԼԻԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՐԲԱԳՐՈՒԱԾ ԵՒ ՄԵԾԱՊԷՍ ՃՈՒԱՅՈՒԱԾ

ԹՈՒՂԹԸ, ԿԱԶՄԸ ԵՒ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԵՆԱՐՆՏԻՐ

ԳԻՆ 50 Դահեկան

Կեդրոնատեղի Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ Վաճառատունը, 27, Ֆինճանճըլար, Կ. Պոլիս:

Նաեւ Մայրաքաղաքիս և Թաւրէզի բոլոր Դրավաճառներու քով:

«ԱԼԵՏԱՐԵՐ»Ի
ՀԱԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նիւ-Եօրքի Հայ Աւետ. եկեղեցի 7 Օամ. ոսկի, Լանկայի Աւետ. եկեղեցի Զէյթունի և Հայաստանի սովելոց համար ոսկեդրամ 1360 դահ., Թալասի Բողոք. ժող. 205, Մուհաճուսունի Բողոք. ժող. 317, Սկովտական միսիոնարութեան դպրոցի աղջիկներ 300, Մուրատչայի Բողոք. ժող. 400, Տ. Մ. Եաղճեան 16, Դրիդոր Դէօրգեանց 88, Եաղճեան 19, Պարտիզակի քոյրեր 558, Երզնկայի Լուս. և Բողոք. եղբայրներ Զէյթունի սովելոց համար 700։ —Տիկ. Մարիամ Ալիքսանեան 50, Օր. Զապէլ Թամզարեան 50, Օր. Աբուսեակ Թամզարեան 30 արծ. դահ.։

Թէյի մեծ վաճառատուն, Կ. Պոլիս, Ճէլալ պէյ խանին տակ։

Վաճառատունիս թէյերը ուղակի կը ներմուծուին Չինաստանէ, Սէյլանէ, Հնդկաստանէ, Ճաւայէ և Ճաբոնէ։

Ամենէն գժուարահաճներն իսկ կրնանք գոհացընել մեր թէյերու թարմութեամբ, հոտովն ու համովը։ Մանաւանդ փնտռեցէք խանութպաններն, որ կը ծախենք մեծ ու փոքր քանակութեամբ և ամենէն նպաստաւոր դիներով։ Ձեր հնարաւոր փութանակ ձեռնտակար ոգեւից ըմպելի հրամցնելու, մեծարեցէք զանոնք օգտակար թէյերով։

Ուշադրութիւն մարքային։ 9—32

Կ. Եավրուեան Ե. Իսագուլեան

Յաճախորդներու ուղած կամ ներկայացուցած լուսանկարներէն, ենթադական տպագրութեամբ, պարզ կամ դունաւոր ֆոտո էպրեռս յանձնարարութիւններ կը կատարուին վերամատչելի գիներով։ Գործադրութիւնք մաքուր ու արագ։

Փոխադրողներուն կը ղրկուի նմոյշներն պայմաններով մէկտեղ։ Դիմել առ

Նէրսս և Բաբեերպեան, Անդլիա Գալեծ, Մրզրսան
9—26

Մեզի ղրկուած էջերէ։ ՆՈՐ ԲԱՌԴԻՐՔ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ, ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ։ 1900ին տպուած ի Փարիզ։ Դուխտոն Լուսինեանի սոյն հոյակապ երկասիրութիւնը երկու հատորէ կը բաղկանայ։ առաջինը 1,060, երկրորդը 817 եռիսկեան մեծադիր երեսներով։ Երկու հատորը մէկտեղ կը վաճառուի 25 ֆրանքի։ Դիմել առ D. Doghramadjian Imprimeur, 18 Rue des Goblins, Paris 13me, *կամ ի Բիւզանդիոն Գրատուն, Սեղբոսեան, թիւ 5, Գալաթիա, Կ.պոլիս։*

Դ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
Հասոյթը Աբեղեան Ողբանոցին յատկացեալ

Համառօտը Սրիմեան և Իզմիրլեան Հայրիկներու լուսանկարներով և 72 էջ յատկուածով 60 փարա Ընդարձակը 13 լուսանկարներով և 392 էջ յատկուածով 3½ դահ.։ Պարտէզախոհինը ընտիր, չտեսական և ամէն վիճակի, սեռի և հասակի անհրաժեշտ, միշտ թարմ և օգտակար։ Մրցանակաւոր խնդիրներ։ Պարկեշտ.— Սրիմեան և Իզմիրլեան Հայրիկներ, Տեղապահ Թուբեան Սրբազան, Սուրփհանոս և Արշարունի Սրբազաններ, Վեր. Յ. Թաշճեան, Վեր. Ճէհանեան, Տոքթ. Աւետիս Երեցեան, Կեսարիոյ Հայ Նահատակը, Ուրֆայի Աւետ. Եկեղեցին, Միս Շաթթըզ Հայ որբերու և պրէներու բարերարուհին, Բժիշկ. Հայկազեան և Վեր. Շմաւոնեան։ Փութալ գնել գեռ ըպռաժէ։ Կ'գտնուի միայն առաջնակարգ դրամատուներ քով։ կեդրոն Մատթէոսեան տպարան։ 7—15

Ե. Քրիստ. Ընկերակցութեան ազօթքի ժողով, ժամ 9.30 (Ը. Թ.), ի Բէսթ, Գուսմգափու։ Իւսկիւտար, ժամ 9։

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՄՕՏ

Տօքթ. Ն. Տաղաւարեանի հետեւեալ հետիկութիւնները կը վաճառուին Մատթեոսեան վաճառանոցն ի Ֆինճանճըլար Եօղուշ-Սբամպուլ.

1.	Գիտական Շարժուձի 1886ի տարեկ.	20
2.	Գիտական Շարժուձի 1887ի տարեկ.	20
3.	Բնական Պատմութիւն Ս. Հատոր (Մարդկային կազմախօսութիւն)	40
4.	Նոյնին Համառօտը	8
5.	Ծննդական գործարանք (կազմախօսութիւն, բնախօսութիւն և առողջաբանութիւն)	6
6.	Առանին Առողջապահութիւն	25
7.	Սաղմնախօսութիւն	5
8.	Calcul Urinaire	10
9.	Ծագումն հայ տառից	10
10.	L'univers et sa formation	10
11.	Տիեզերք և իր կազմութիւնն	10
12.	Մանրէաբանութիւն	10
13.	میقروبیولوژی	10
14.	Տարրեղնականութիւն	3
15.	Բառացուցակ Ախտանուանց	3
16.	Հայոց կաթողիկոսութիւնն և այժմու կաթողիկոսի ընտրութիւն	2½